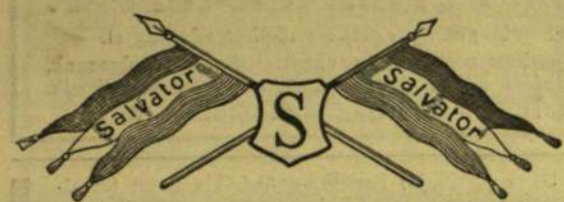
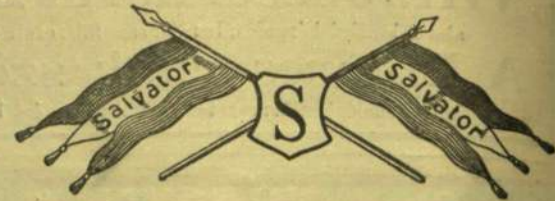

Elsőrendű gyógyviz és diätetikus ital

Vesebajoknál,

a húgyhólyag bántalmainál és köszvénynél,
a cukorbetegségnél,

az emésztési és lélegzési szervek hurutjainál

a **Bór** és **Lithion** tartalmu, vastól mentes

SALVATOR-FORRÁS

a continens legelső orvosi szaktekintélyei által kitűnő sikerrel használtatik.

Húgyhajtó hatása.

Kellemes izü.

Vasmentes.

Könnyen emészthető.

Teljesen tiszta.

Állandó összetételü.

Különösen oly egyéneknek ajánlatos, kik
ülő életmódjuk folytán
aranyeres bántalmakban,
hasi vérbőségben, máj és
veseizgalomban vagy húgy-
savas lerakódásokban,
vesehomok és vesekövek
képződésében szenvednek.

Forrásleírások és orvosi bizonyítványok, valamint elismerő
nyilatkozatok betegek köréből díjmentesen állanak rendelkezésre.

„SALVATOR“ kapható minden ásványvizkereskedőnél vagy

SCHULTES ÁGOST

Szinye-Lipóczi Salvator-forrás vállalatnál
Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

12649

15. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

FŐMUNKATÁRS
MIKSZÁTH KÁLMÁN.

BUDAPEST, ÁPRILIS 12.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Előfizetési feltételek:

Egész évre ----- 16 korona.
Félévre ----- 8 korona.
Negyedévre ----- 4 korona.

A «Világhíronki»-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldíj is eszatoendő.

LÁTOGATÁS A PÁPA NÖVÉREINÉL.

Róma, márczius.

A Római Szent Péter-tér ódon előterén — a Piazza Rusticucci — van egy csendes, keskeny falú ház, a mely tele van olvasókat és egyéb vallási cikkekkel áruzó üzletekkel és a mely ház talán semimiben sem különbözik a többi közönséges olasz házaktól, de a mely iránt mégis az egész kulturvilág érdeklődik. Pedig nem lakik benne sem herceg, sem biboros. Egyszerű, polgári származású, sőt hogy őszintén beszéljünk, igen alacsony sorból való három öregeske nő lakik itt. A házsám: Piazza Rusticucci, numero 10. A lakói pedig a — pápa nővérei.

A mióta Giuseppe Sartóból, a velencei patriárkából X. Pius lett, — Szent Péter utóda, földi helytartója, — bizony ez a rövid öt esztendő e gyönyörű czímen kívül tömredék bánatot is hozott neki. És hogy a bánatnak helye legyen, elvitt mást. Elvitte magával a volt patriárka híres jó kedélyét, szabadságát és nyugalmat is... Mind e csapás ellen pedig X. Pius is csak egyféleképen tudott védekezni: az egyetlen, legemberibb módon. Körülbástyázni a szívet szeretettel, a mely szereteten megtörik minden csapás és a melyen keresztül elgyengülve ér a szívhez a fájdalom. A szeretettel védekezett X. Pius is. A testvéri szeretettel.

És egy idő óta itt laknak, közel 6 hozzá a nőtestvérei. Hárman. Azok, a kik hajadonok maradtak. A másik három — mert hat nővére van a pápának — férjnél van. Azok nem jöhettek ide Rómába, mert a férjeik hivatása nem engedi. Az egyik pláne — a Teresa — egy kis szatócsüzletet, meg egy kis koresmát is vezet Rieseiben. A pártában maradt nővérek azonban itt laknak a Vatikán tőzsomszédságában. Három — bizony, bizony — öregeske leány. Egyszerűek gondolkodásban, öltözködésben. Nem nőttek ki még most sem abból a kispolgári sorból, a melyben nevelkedtek és éltek mindaddig, a míg a bátyjuk életfordulása őket is ki nem emelte a szürkeségből.

Olaszországban mindenkihez be lehet jutni. Csak ismernie kell az embernek azokat a kis ajtókat, — a nagy ajtók mellett — a melyeken könnyebb a bejuthatás. A képletes beszédet mellőzve pedig: nem fönt kell kezdeni a borraivaló — *mancia* — osztogatást, hanem

lent, a portánál. A portás mindent tud és mindent keresztül visz.

Az én látogatásomat is a portás közvetítette. Mikor azután a fogadás, illetve látogatás ideje már meg volt állapítva a délutáni két órában, a portás — a tekintélyes *mancia*

után — előbb feltelefonált, hogy itt van a *furestiero*, a «giornalista» és rögtön meg is indultunk a lépcsőkön.

A pápa nővérei a harmadik emeleten laknak. Felvonó-gép nincs. Így tehát szépen, gyakorlatlással baktattunk fel a márványlépcsőkön.

A PÁPA LEGÚJABB ARCZÉPE.

X. PIUS PÁPA HAJADON NŐVÉREL.

(Olaszországban a lépcső mindenütt márvány és ez még épenséggel nem az előkelőség jele.) Az olasz lépcsőházaknak azután még egy különös sajátosságuk van: a labirinthusz-rendszer. A lépcsők össze-vissza ágaznak. Ez is. És majdnem minden emeletről egy-egy pap bukkan elő.

Végre feljutottunk. A portás becsengetett és — magamra hagyott. Itt azután egy jobb-fajta olasz szobalány vette át a vezetést.

De ekkor már bent voltam a pápa nővéreinek lakásában.

Öreges bútorzatú előszobán keresztül egy városzobába vezetett az olasz szobalány. Helyet kínált. Aztán eltűnt.

Egy perc sem telt el, a mikor a szemközti ajtóban fekete ruhás, erősen öszülő nő jelent meg. Nem volna alacsony, de kissé túlhízott és az alacsony nyá teszi. Egyszerű megjelenés. Egyébként szívós, egészséges. Hatvan év körül jár már, de még egész mozgékony, sőt egy kis jóakarattal fürgének is mondható.

— Ó, tessék beljebb jönni. Ide, a *salottóba!* — mondja most és a mikor felállok, barátságosan elébem siet. — Csak tessék helyet foglalni! — és ezzel egy öregek, támlás, hajlított lábú széket húz elő az asztal mellől.

Látjuk rajta, hogy piemonti. Tiszta, takaros, nem olyan, mint a dél-olasz. A beszéde is más. Annymra más, hogy maga a római is alig érti. Lányabb, tisztább, bár a *ch-t*, dialektusban, állandóan *cs-nek* ejti ki *k* helyett. A modorán azonban már meglátszik a római hatás és főleg az, hogy jóformán csak papokkal érintkezik. Állandóan mosolyog és a kezét dörzsöli, mint valami diplomata *monsignore*.

A fényképek nyomán megismertem rögtön, hogy ő az *Anna*.

Igen, a Róza és a Mária nővérem nincs itthon e pillanatban, — felelte a kérdésemre. — A városban vannak. Én vagyok csak itthon, mert kissé gyengélkedem és az orvosom eltiltotta, hogy kijárjak. . . Ó, azért a dolog nem

komoly! Sokkal komolyabb az, hogy Ő — és úgy mondta ki ezt a betűt, hogy az ember okvetlenül nagy Ő-nek érezte, — nem érzi magát jól!

Megkérdeztem, igaz-e az, a mit a római lapok írnak a Szentatya egészségéről. Hevesen tiltakozott:

— *O, mio Dio!* Dehogy is igaz! Hiszen azok borzasztó dolgokat írnak, de hál' Istennek, ez mind nem igaz. Az a való csak, hogy Ő — állandóan harmadik személyben beszélt róla, — gyengélkedik. Ágyban azért nem kellett napközben fektünie. Csak nagy karosszékben pihent. Most már azonban valahogyan mégis jobban van és reggelente már sétál is a vatikáni kertben. . . De azért tízenegykor már fent van a fogadó-teremben. . . Ő, csak az a sok audiencia ne volna! Majdnem mindennap őt-hat, ha nem több! Ez rabolja el az egészségét is, meg az idejét is.

Mialatt beszélt, volt időm végignézni a szobában, a szalonban. Ódiás berendezés. Az egyik sarokban hatalmas, nyílt velencei kandalló, a melyben azonban nem fűtenek. Mellette márványlábú consol, rajta a képek között, üvegburával leborított antik óra. A falon egy faragott keretű gyönyörű velencei tükör. Masszív karos-gyertyatartók. Itt-ott, elszórva képek. A pápa mint papnövendék, káplán, majd mint velencei patriárka. Ennek biboroszai — a biboroszai ruha — messze kitűnnek. Mellette egy nagy képen — az aláírás így messziről is elolvasható: *Fraccapani*-tól — már mint pápa. A fal mellett ósdi, faragású, pohárszerű szekrény, antik porcellánokkal, az ablak mellett pedig egy hatalmas, métermagasságú porcellán-csoda, leborítva üvegheggyel.

Mialatt én így mindent jól szemügyre vettem, ő már újabb kérdésemre is felelt:

— Bizony, mi csak vasárnap vagyunk Ő nála. Hétköznapokon csak akkor, ha hivat. Ez pedig ritka dolog! Vasárnap aztán teljesen a miénk.

Az egész napot jóformán a kertben töltjük, együtt, a reggeli misét is velünk mondja el a külön saját kis kápolnájában és az ebédet is, — *collazione* mondott, — a mikor csak lehet, együtt költjük el. Ezek a vasárnapok a mi igazi örömeink: igazi ünnepnapjaink!

A *non posso* elvre is rá próbáltam terelni a beszédet:

— Ő az, a ki nem akarja elhagyni a Vatikánt. Nyaralni sem akar menni valahová a tenger mellé, vagy üdülésre a hegyekbe, bár az orvosai tanácsolják, hogy tegye meg. De Ő nem akar. Nem a biboroszok, nem a szent-szék ellenzik, hogy elhagyja a Vatikánt, de Ő maga van ellene. Ha akarná, elhagyná. Mert az történik csak, a mit Ő akar. . .

Azután még a XIII. Leo pápa eltemetését hoztam szóba, a ki ugyan még a *Szent Péter*-templomban nyugszik, az ideiglenes sírban, de gyönyörű végleges síremléke már készen áll a *S. Giovanni in Laterano* bazilikában. Földi maradványainak a végleges sírba való elhelyezését azonban bizonytalan időre elhalasztotta a Vatikán, a politikai tüntetésektől való féltében.

— Erre már nem tudok felelni! — mondta signora Anna, a pápa nővére. Ez már politika és én nem értek a politikához!

Felálltam. Bucsúzkodtunk. Mielőtt azonban eltávoztam, egy névalírást kértem tőle, abba a kis kék könyvbe, a melyben az autogram-mokat gyűjtöm.

— Ah! D'Annunzio, Zacconi, Caruso aláírásai. . . Érdekes könyv! De sajnálom, én nem írom bele az én nevemet! Még egyetlen ujságírónak, se francziának, se angolnak nem írtam le és így ön nem az egyedüli, a kitől megtagadom ezt a kérést. . .

Nem is kértem tovább. Észembe ötlött, hogy a signora Anna bizony kevés iskolát véghez-tett. . . ha ugyan végzett valaminőt! . . . Itáliában olyan sok az analfabéta. . . Ez nem akart sértés lenni, — még gondolatban sem! Inkább csak magyarázat az ellen a heves tiltakozás ellen, a melylyel az aláírás-kérést fogadta. . .

De engesztelődül, távozóban, megajándékozta a Szentatya egy fényképpel, a melyen ott van X. Pius sajátkezű aláírása.

Balla Ignác.

A KIS LÁNYUNK SOKAT IMÁDKOZGAT. . .

A kis lányunk sokat imádkozgat: Valahányszor Úrnak harangoznak, Este, reggel az ágyához térdel, Úgy társalog hosszasan az éggel.

Gyermekszív e túlzott gerjedelme Tudj' az Isten, — nincsen a kedvemre; Azt gondolom, e nagy buzgóságot Én Istenem, magad sem kívánod.

E gyakori, komor áhitatban Van valami szomorúan szokatlan: Mintha rózsás tavaszi mosolyba Kora ősznek bús köde borogna.

A gyermekszív gondtalan bizalma Mintha titkos rettegésbe halna; Melyén mintha már is ott tanyázna A jövendők sok sejtelmes gýása. . .

— Isten képét az ártatlan gyermek Ne hordja úgy, mint nyomasztó terhet; Imádságra szárnyaljon a lelke, Őh de ne úgy, mintha vezekelné!

Gyűljön dalra, édes kacagására, E világot gyönyörűnek lássa, Istenének hálát is úgy adjon, Játsszi kedve hogy ki ne apadjon!

Ha a gyermek fölnevét az égre, Mosolygása: Isten dicsősége, S a szívéből feltörő vidámság E világon a legszebb imádság. . . Sajó Sándor.

APRÓ VERSEK.

I. Aczellélek.

Mint a kovács állóját a pöröly: Verdési a lelkeket az élet. De szétverni csak nem tudja még sem, Napról-napra érzem, hogy keményebb.

Meg-megreszket, megvonaglik olykor, Míg a kemény, zord ütések érik — De egyszer csak elkezd szikrát szórni, Tízszes szikrát, föl egész az égig.

II. Disharmonia.

Ezernyi finom, érző húr a lelkem, Regevilágból búvós czimbalom, É: én e hangszert, összhangot keresve, Örökké, egyre, folyton hangolom.

Oh hányszor érzem már, hogy kész a munka! Ringatnak is már halk melódiák — Mikor egyszerre ott terem az élet, S a szent összhangba durván bele vág.

Varságh János.

MEGOLDÁS.

Elbeszélés.

Irta M. Hrabovszky Julia.

Cserhátiné kezdett nyugtalankodni. Az idő már kettőre járt és az ura még mindig nem jött haza. Hol maradhatott olyan sokáig? Az étel mind elromlik. Az a kicsi étel, a mit a szegény beteges asszony annyi bajjal, fáradsággal főzött meg, Cserhátiné már a reggeli órákban elment hazulról, azt mondta, a bérmeálást meg nézni és az asszony semmi feltűnőt nem vett észre abban, hogy nagyon gondosan öltözött fel. Tiszta inget kért, legjobb fekete kabátját öltötte magára, kopott kalapját sokáig keféltette. De most, hogy a régi óra nagy mutatója egyre halad és már a hatoson állt, egyszerre valami rettenetes előérzet vesz rajta erőt. Oh, Istenem ha. . . De ijedten üzi el magától a borzasztó gondolatot. Az ura nagyon vallásos ember, bármint szerencsétlennek érzi is magát, illyesmir nem gondolhatott. . . Félrehúzza a függönyt és kitekint az utcára. A bérmeálásnak már régen vége. Bevégezték már a bőséges bérmé-ebédeket is. A városka utcái megtelnek fehér ruhás, kipirult arcú leánykakkal, a kik csoportonként sétálnak, áldogálnak, vagy a földszintes házak kapui előtti padkákon üldögélnek, vigan csacsogva a fehér fűrtös, bódító illatú ákácfa árnyékában. Ünnepest hangulat lengi át a napstűtött utcákat, ragyogó kék ég nevet le a városkára, de ez a derült kép nem képes annak a szegény, sápadt asszonynak az aggodalmait eloszlatni. Eszébe jut, hogy az ura napok óta még a szokottnál is komorabb, hallgatagabb volt. Alig hallotta, ha szölközött hozzája, mintha töprengtet volna valamin. . . Igen. . . igen, úgy van, az ura napok óta tervez valamit, a miről nem mert szólni a feleségének. Rejtette előtte a gondolatait és a bérmeálás iránt is csak azért mutatott olyan szokatlan érdeklődést, hogy tévútra vezesse a feleségét.

Ez könnyű volt, mert az asszony ismerte férje nagy előszeretettel a vallási szertartások iránt. Tudta, hogy a férje buzgó katolikus maradt a szívében és csak a forma szerint lett református. Sejtette ő, hogy a férje nagy áldozatot hozott érte, mikor megtörte a fogadalmát, ott hagyta papi állását, hogy őt nőül vehesse. Mert Cserhátiné már néhány év óta káplánkodott, mikor a sors összehozta a leánynyal, a ki a végzeté lett. Rettenetes lelki-harcot vívott, a míg rászánta magát a végső lépésre, mert Cserhátiné nemcsak pap, de a szó teljes értelmében jó pap volt. Ideális gondolkodású, naiv, tiszta lelki ember, a ki rajongóan csingított hivatásán. És a szenvedély még is győzedelmeskedett fölötté, a szerelem mindenható erejének nem tudott ellentállni: levelette a reverendáját és megházasodott. Boldog lett, példás házasságot élt, de azért a szívében

mindig rágódott valami, a lelke mélyében lap-pangott valami nyugtalanság, valami kényel-metlen érzés. Úgy tetszett előtte, erre a boldogságra nincs joga, ő csak lopta azt és nem őrizheti meg lopott kincsét sokáig. A felesége előtt persze titkolta ezt és az asszony legfeljebb sejtette férje lelkiállapotát és megkettő-zött gyöngédségével igyekezett gondolatait másra terelni. Cserhátiné pedig a megfeszített munká-ban keresett vigaszt, ez adott neki később meg-nyugvást. Ügvedői irodát nyitott és mig oda jutott, sok fáradságot ment keresztül. Mikor aztán kis fia megszületett, lelke háborgása megszűnt lassanként. Csak a gyermeknek élt, benne látta életcélszéljét. Úgy érezte, hogy hasz-nos, derék honpolgárt nevelve belőle hazá-jának, talán jóvá teheti, a mit Istene ellen vétett. Minden tekintetben kifogástalan életet élt, sőt annyira skrupulózus ember volt, hogy kartársai boldognak tartották. Kétes kimene-telű pörököt például sohasem fogadott el. Ilyen körülmények között persze nem tudott meg-gazdagodni. Mind a mellett Cserhátiné keresett anyit, hogy családját tisztességesen eltart-hatta, fiát becsülettel felnevelte. Huszonkét éves lett a fia. Szép, deli ifjú volt, ép testi-leg és lelkiileg; a legszebb jövő mosolygott reája, mikor váratlanul megölte őt egy pusztító járvány. Az apa lelke megroppant a ret-tenes csapás alatt, minden összeomlott körü-lötté. Mert minden szülő egyformán kegyetle-nül érzi ugyan egyetlen gyermekének elvesz-tését, de Cserhátinában fia halála még más hű-rokat is rezgetett meg. E halálesetben ő nemcsak végzetes szerencsétlenséget, de Isten sujtó kezét is látta.

Nem. . . nem, mindig érezte ő, hogy boldogsága nem lehet tartós. Fogadalmát megtört, hitehagyott embernek nincs joga ilyen boldogságra! Régi lelki-furdalásai kettős erővel újultak fel; mérhetetlen bánatához önvád is vegyült. Ő, igen, egyedül ő az oka, hogy annak az ártatlan gyermeknek meg kellett halnia. Mert van bünhődés már e földön is, csakhogy a bűnökért néha ártatlannak kell lakolnia! A szerencsétlen apa búskomorságba esett. Irodáját mindinkább elhanyagolta. De utóbb már nem is akadt dolga ott, mert a felek lassanként elmaradtak. Cserhátinénál pénzszavarok álltak be, aztán beköszöntött a szükség. Kénytelenek voltak eladogatni érték-tárgyaikat, hogy így is nagyon megszorított kiadásaiat fűződhessék. De ha majd az utolsó gasra is elfogy, mi lesz akkor? Sehol semmi kilátás helyzetük javulására. Sötét, elkerülhe-tetlen örvényként tángott előttük a jövő, látták, tudták azt mindketten. . . A férfinak munkához, erélyes cselekvéshez kellene látnia, de képes lesz-e arra valaha az a megtört lelkű ember? Ő maga nem hitte, de az asszony remélt. Remélt, hogy még életerős férjé-nek beteg lelke meggyógyul és jóra fordul minden.

De most, e napsgaras, vidám délutánon, a mely olyan ellentétben állt az asszony nyug-talan lelke állapotával, a várakozás szorongó pillanataiban, csupán a fekete gondolatok varjú serege kóválygott Cserhátiné agyában, úgy érezte, nincs menekvés számára. Elvesztette a fiát és el fogja veszíteni a férjét is! A férjét, a kin lelke egész erejével csüngött, a ki min-dene volt. . .

És egyszerre borzasztó víziója támadt: maga előtt látta a fia sírját. A viritó, illatos virágokkal beültetett sírdombot, a mely fölött lepkek kergetődznek és méhek döngnek körül; látta a szomorú fűz ágait a fehér márvány kereszt fölé hajladozni és a kereszt tövében egy férfi fektűt átlőtt mellel. . .

Cserhátiné rémesen sikolt fel. . . és a má-sik pillanatban már ideges kézzel húzta ki az éjjeli szekrény fiókját. . . de oh! . . . borza-lom, a revolver nincsen szokott helyén, a fiók-ban. . . Semmi kétség többé!

Az ura vette magához. . . hogy megölje ma-gát. És mialatt ő várta, a kinos aggodalmak között várta őt haza, a szerencsétlen ember végzett az életével.

Ez volt hát, a min napok óta töprengtet! Lázás sietséggel teszi fel Cserhátiné a ka-lapját és indul a temetőbe, mert most már egészen bizonyosan tudja, hogy ott fogja meg-találni az urát.

Magánkívül rohan ki a szobából, de a tor-nácson Cserhátiné jó eleje. Örömsikolylyal borul az asszony a férje nyakába, sir és nevet is egyszerre. . .

— Mi bajod? — kérdi a férj meglepetve. — Úgy aggódtam miattad — dadogja az asszony — olyan sokáig elmaradtál.

— Bocssás meg, a miért elfeledtem megizenni neked, ne várj reám az ebéddel — felelé a férj és a szemé olyan különösen fénylik.

— Te már ettél? Hol? — kérdi az asszony kíváncsian.

— Jer, elmondok neked mindent, — feleli Cserhátiné, szeliden bevonja feleségét a szobába. Ott leülnek egymás mellé a pamagra. Az asszony várakozásteljesen néz a férjére, a kinek szokatlan ünnepélyessége meglepi. Für-késző pillantást vet rája és úgy találja, a férje mintha egészen átváltozott volna.

Szeméből eltűnt a komor, kétségbeesett ki-fejezés, egész lényéből valami átszellemlétség sugárzik, komoly nyugalom.

Jóságosan, végtelen gyöngédséggel néz a feleségére, de tekintetében inkább számalom van. Az asszony azonnal kiérzi, hogy ez a tekintet nem a 'régis'. Valami történet az urá-val, valami új, szokatlan. . . De mi?

Cserhátiné megszólal.

— A bérmeálást voltam nézni, mint tudod, de tulajdonképen csak azért mentem, hogy találkozzam ott megyénk új püspökével. Isko-latársam, legjobb barátom volt ő egykoron, együtt végeztük a szemináriumot. Azóta sem láttam őt és nem tudhattam, minő érzések-kelesz irántam. És mégis benne bíztam, napok óta vártam türelmetlenül e találkozást.

Jó plébánosunk a bérmeálás után a sek-restyében vezetett hozzájá; ő exzellenziájá azonnal visszaemlékezett reám, jóságosan, barátilag fogadott és felhívott a lakosztályába. Feltártam előtte egész lelkemet, kétségbeesett helyzetemet, nyomoruságomat. És ő megszánt, segítőt jobbját nyújtja felém, helyeselt elhatá-rozásomat.

— Mit akarsz tenni? — kérdi a nő fe-szűlten.

Cserhátiné habozik egy pillanatig, — mint az orvos, mielőtt biztos kézzel hozzá ér műtő késével a beteghez — aztán komoly, átszelle-mült hangon mondja:

— Istent akarom szolgálni a jövőben, mert az embereket szolgálni megtört lelkem nem képes többé.

— El akarsz hagyni? Pap akarsz lenni? — sikolt fel az asszony és mindkét kezét elhártó-lag tartja maga elé. — Nem. . . nem, ez nem, lehet! . . . Bármit, csak ezt ne! Hogy jöhettél ilyen gondolatra?

— Elmondom — feleli Cserhátiné, a ki most már látja, hogy nem kimélheti többé az asz-szonyt, leplezetlenül fel kell tárnia a lelkét előtte.

— Meg akartam magamat ölni, egy hét óta hordom már a revolvrt a zsebemben. Meg akartam halni, mert rettenetes önvád, lelki-furdalás gyötört, a lelkelem megnyugodni nem tudott, a szívem a fiam után kesergett, fájt téged nélkülözések között látnom, nem tud-tam elviselni a bizonytalan jövő, mondjuk biz-tos nyomor gondolatát. Úgy gondoltam, jobb lesz, ha meghalok. . . téged megszánna majd a rokonaid és felkarolnak, ha én többé nem leszek ilyen sötét, ilyen gyáva gondolatok kínozta, mikor meghalottam, hogy a püspök bérmeálni jó városkánkba. Új gondolat fogam-zott meg akkor az agyamban, nem, nem gondol-at. . . isteni sugallat volt az, a mi megví-lágította előttem utamat. . .

Rajongó fanatizmussal beszél tovább Cser-hátiné, eseteli felesége előtt azt a legözhe-tetlen lelki-szükségletet, a mely visszakergeti őt az egykoron megtagadott, elhagyott papi pá-lyára.

De az asszony nem hallja őt többé. Két kezébe temetve sápadt arcát zokog, zokog. Nem érdekli őt, hogy a férje egy felföldi el-dugott helyen fog kápláni teendőket teljesí-teni, neki fogja küldeni egész fizetését, hogy szükséget ne lisszon. . . nem gondol többé semmivel és nem is felel semmit sem. Minek is szólna? Tudja, hogy minden hiába való. . . a férjét elvesztette örökre.

HOLDAS ÉJ KYOTÓBAN.

KÖLTŐK SZINHÁZA.

— Párisi levél. —

Költőkkel, versekkel soha annyit nem törődtek a francziák, mint mostanság Párisban. Nem valami könnyen jövő kedvből fakad ez a különös érdeklődés és nem valami pompás francia nacionális tulajdonságnak a megnyilatkozása. Egyszerű, komoly és szoros oka a szimbolista mozgalomban keresendő. Viharos veszekedések kísérték ennek az irodalmi csoportnak minden lépését és akarva nem akarva e torzalkodásokkal nagy reklámot csaptak maguknak a szimbolista költők. De a maga értékével és súlyával is figyelmet keltett maga iránt ez a mozgalom s miután tisztán puritán költők célját szolgálta, az ars poetica területén mozgott, mindenképen a költők malmára hajtotta a vizet. Zola naturalizmusának például igazán édes-keves köze volt a poézishoz. Átformálta a regényt, a novellát s bár a színpadokra is felfurakodott, nagy hullámokat nem vert, csak a próza irodalmában. Poéták keserves harca volt ellenben a szimbolizmusnak elkeresztelt mozgalom, s csak annyiban adott új szint drámának és novellának, regénynek, a mennyiben drámát, novellát, regényt irtak e szimbolista költők. Ez az irodalmi mozgalom tisztára a költészetet fejlesztette, duzzasztotta, gazdagította s a francia irodalomban itt esik ma a leggazdagabb aratás.

Ha bekukkanunk a Montmartreon, a Champs-Élyséesen, vagy a Montparnaséon az apróbb színházak *conférence*-aira, mindenütt vers-recitálás folyik és modern költők hangzanak felénk: Mallarmé, Verlaine, Rimbaud, vagy épen Gustave Kahn. Olyan divat ma Párisban ez a költő-conférence, mint nálunk a kabaré. A szimbolisták ma már nemcsak az intellektuális emberek poétái, hanem eljutottak a nagy közönség ezreinek a lelkéhez: különös vers-kulturán ment át pár évtized alatt a francia közönség s a megvetett, meg nem értett, különczködőknek tartott szimbolista költőkhöz hozzá nevelődött. Nevelődnie kellett igazán, mert a ma verse nem a Berangeré többé, nem is a Musseté, nem is a Hugo Viktoré; egyszerű érzések megszólalása helyett szenzációknak, összefonódó lelki eleményeknek halmozása.

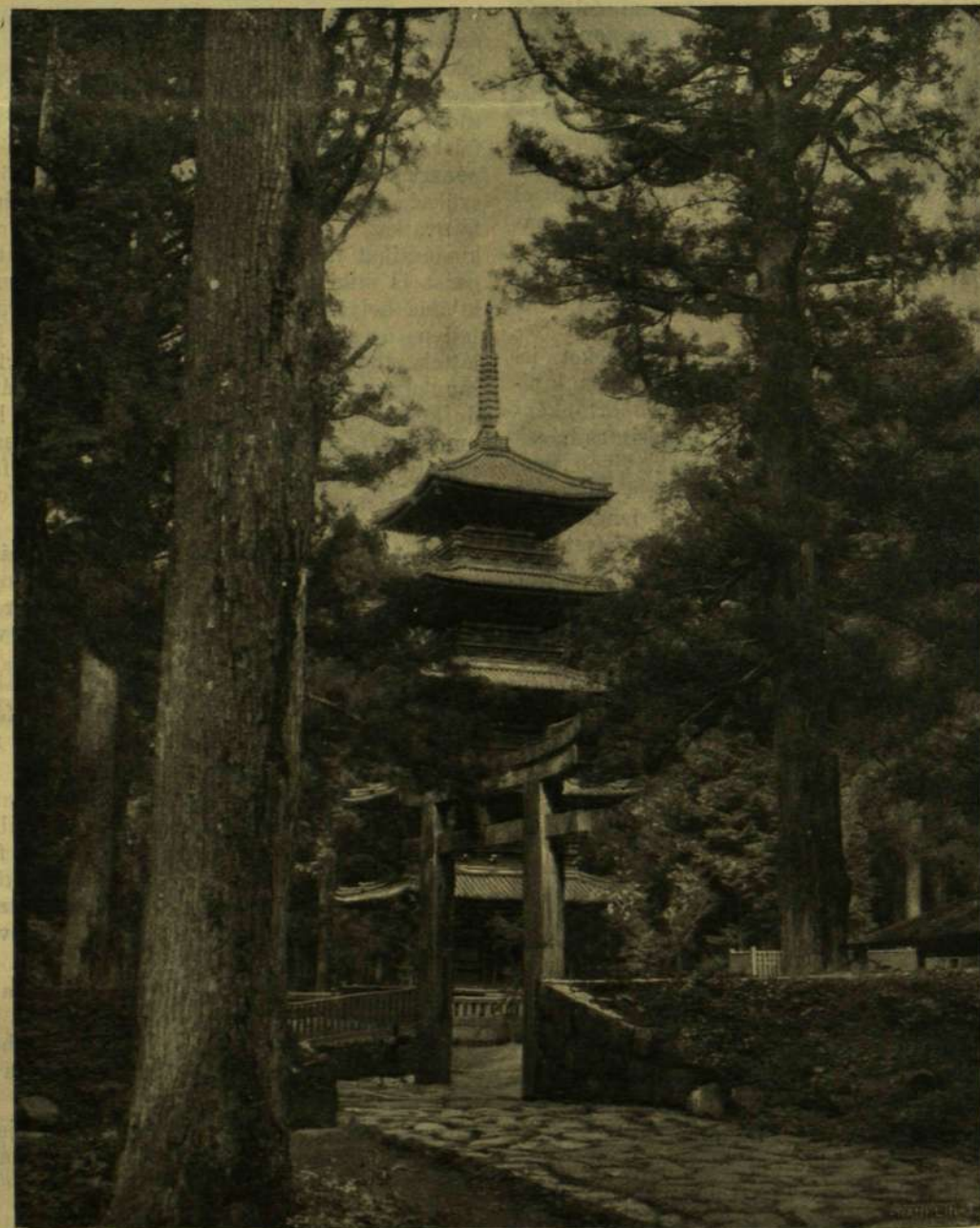
A szimbolisták versei az *ars poetikát* kilendítették az irodalomból, emelték és valósággal különálló új művészeti formákká, melyet kevesebb atyafiságos szálak kötnek az íráshoz, — mint a zenéhez; a szavak ritmusát ma már a gondolatok és érzések ritmikus hullámszája helyettesíti, a gondolatok és érzések muzikája.

Hugo Viktor öblös királyi strofái hatásosan csenghettek természetesen a színpadon, de a

Ma intimitást áhító versei a színpadon szavalva — profanizálódnak. Verlaine, vagy Maeterlinck vagy Moreás versei szinte nevelésgegek a *conférence*-nak segédkező színészek száján. Ha az ő verseiket halljuk, legalább szeretnők behunyni a szemünket, hogy oda dobva magunkat a versekből kicsengő szuggé-

ráló erőnek, fussunk szegény lelkünkkel valahová a nyüzsgő, lármás színházba. Valami barátságos sarkába szobáknak, hol a félhomályban lámpa pislog, a kandallóban tűz lobog, lány hangú zene szól, vagy meneküljünk másfelé, kék víz partjára, zöld fák közé, vagy lilás alkonyatú erdőbe. A *conférence* azonban nem varázsló, hogy az ezeregy éjszaka csodáit cselekedje meg velünk s ha felnyitjuk szemünket, ott látjuk jó szabású frakkban a színészüket egy Louis XIV. szalonban és Baudelaire spleenjeit, Verlaine álmait, Rimbaud hallucinációit ő szavalja nekünk. Charles Morice-nak, egy kiváló kritikusknak jutott először eszébe az, hogy segíteni kellene valahogyan ezeken a furcsa állapotokon. Neki sok minden fogamzott meg különben már az agyában, s hogy csak legnagyobb érdemét említsük, — Gauguin első makacs, kitartó védelmezője volt ez az ó-stilusu modern esztéta apostol. A modern vershez hozzá akarta ő hangolni a versek rettentő sablonos színpadi szavaltását. Az Antoine vezetése alatt álló «Odéon» színházban minden hónapban van egy ilyenfajta *conférence*, hol igyekeznek a színpadon a vers hangulatához alkalmazkodni, a vers lelkét megéreztetni a hallgatóval.

Valahogyan ilyenformán megy a dolog. A színpad kap egyszínű dekorációt, mely kéket, bíborvöröset, érzéki sárgát a versnek elképzelt, mondjuk hallucinált tónusa szerint. Lámpák elaluszának, félhomály szürküllik a színpadon s megszólal a zenekar: játsza Chopin, Wagner, Bethovent, vagy akár a modern Paul Ducart, d'Indy, vagy Debussyt, vagyis a vers érzeseihez párosuló zenedarabot. Ezzel megteremtődik olyanforma milió, melyet a hallgató elképzelve magának s ráomlik hangulata annak a versnek, melyet hallani fog. Előzetes lelki, érzésszerű előkészítés ez, melyben ki-

NARA PAGODÁJA.

JAPÁNI KÉPEK. — A három császárváros, osimú csiikkhez.

alakul bennünk a finom, érzékeny, ideges állapot a mai vers megértésére és élvezésére.

Ma még csak kísérletezések, nagy készülődések történnék ez új vers-szavaltásra. De a modern vers újfajta természete, az újonnan kialakult «ars poetica» szükségszerű fejlődése megköveteli ezt az átváltoztatást. Egy év múlva Párisban már színháza lesz ennek az új művészetnek s a hol a modern vers hódít, mindenütt be fog következni ez az átalakulás és megszületik a *költők színháza*.

Keineni György.

A HÁROM CSÁSZÁRVÁROS.

— Úti jegyzetek Japánból. —

NARA. — KYOTO. — JOSHINO.

Írta gróf Vay Péter.

I.

A Mikadóknek három híres székvárosa volt Japánban. A hosszú századok lefolyása alatt, a mióta az ország fennáll, Narában, Kyótóban és rövid ideig Joshinóban székelték az uralkodók.

Ma kihalt mind a három udvara. Üres Kyoto palotája, elpusztult a narai vár, elnémult Joshino tája. De él az emléke mindháromnak hűen.

Nara a legősibb. Fénykora a nyolczadik századra esik, falai közé zárta mindazt, a mi pompás és nagyszerű. Területe elfoglalta az egész völgyet, lakóinak száma meghaladta a milliót. Palotái, szentélyei a legnagyobbszereűek voltak, melyet e nép valaha emelt. Dícsősége nem volt hosszas, de annál csillogóbb. A császárok hivatalosan csupán 710-től 784-ig székelték falai között. *Jemmai* császárnét te-

JOSHINO VIZEIN.

kinthetjük megalapítójának. Utódai, szakítva a régi szokással, trónra lépve nem emeltek új palotát, és nem alapítottak új várost, hanem Nara maradt meg továbbra is a nemzet fővárosa.

Száma névze nyolcz uralkodó követte egymást 784-ig a hatalomban, a mikor *Kwammu*

áthelyezte székhelyét Kyotóba. — 710-től 784-ig, tehát mindössze hetvennégy rövid évre terjedt Nara fénykora — és mégis kifejezésre hozta mindazt, mi e nép történelmében dicső, és mindazt, a mi művészetében kiváló. A narai iskoláról úgy beszélnek e nép régészei és a műtörténészek, mint a hogy nálunk emlékeznek meg a toscanai, vagy umbriai irányról. Narában, és Yamato többi városaiban emelték koreai és kínai minták után első műemlékeiket a japánok.

A kit a műtörténelem érdekel, arra nézve Nara kimeríthetlen kincstár. A japán nemzet művészetét csak úgy érthetjük meg, ha az első iskola alakulásával, fejlődésével tisztában vagyunk. És meglepő, hogy ugyanaz a korszak tulajdonképen bölcsője a nép művészetének — s egyszerűen aranykora is. Jobbat, szebbet, finomabbat soha se alkottak a későbbi századok folyamán.

A mesterek Khina és Korea nagy művészei voltak. Nippon úgyszólván készen vette át Kelet-Ázsia művészetét és egész művelődését. A VI. században, tehát száz évvel Nara alapítása előtt hatolt Yamatóba kelestről a buddhizmus és azzal az egész indokhina civilizáció. Egy napról a másikra tanulták meg mindazt, a mit Ázsia népei évezredekken át fejlesztettek. Irodalom és művészet, tudomány vagy erkölcs tan mind Kinából van átvittetve. Még ős valását is megváltoztatta a nemzet és Buddha követője lett.

Ezt tudva, fogjuk megérteni Nara művészetének magas fokát. Első sorban oly művészekre volt szükség, kik a lehető hűen, a legnagyobb pontossággal másolják az idegen földről jött mintákat. Jobb mintákat és mestereket nem is kaphattak volna; mert hiszen ekkor még a sárga császárság és Chosen művésze fénykorát élte volt. A Nippon pedig ős-időktől fogva ha nem is nagy művész, de a világ legügyesebb művésze volt.

Nara-no-Mya lett az új civilizáció központja. Ide sereglett az ország színe-java. Itt működött minden kiválóbb munkaerő. Ez a multja teszi ma is érdekessé, bár egykori dicsősége már a múlté.

Nara főnevezetessége, igazi büszkesége mai napig *Kasuga-no-Mya*. Megérdemli hírét, értem, hogy a ki teheti, messze földről elvándorol ide.

Kasuga-no-Mya a Fujiwarák őseinek szentélye volt. A büszke nemzetség a Mikadókkal egy eredetet vallott. Hosszu időn át ők voltak az ország valódi urai. És a mennyire nagy volt hatalmuk, erejük — csak olyan finomult volt izlésük, keresett egész művelődésük. A mi volt Hellasnak Perikles kora, — az marad Japánnak az ugynevezett Fujiwara-korszak.

NÉPÜNNEP KYOTÓBAN.

JAPÁNI KÉPEK. — A három császárváros, osimú csiikkhez.

«A három császárdóro» című csikhez.

A NARA TÜKRE.

II.

Kwammu császár követeket küldött országá minden irányába, hogy keressenek alkalmas helyet az új főváros helyéül. Választások Yamashiro egyik viruló völgyére esett. Itt alapították meg Koytót. Szébb helyet nem találhattak volna. Több mint ezer éven át maradt a nemzet fővárosa, alapításától, 782-től 1868-ig.

A város tervrajza kínai. Olyan mint az ostábla. Szabályos kockákra van felosztva. Összes házai alacsony deszka-épületek, és minduntalan újra épülnek. Ezért a város maga távol van minden festői hatástól. Lapos, poros, köznapi. Még híres császári palotája, a Goja se tesz kivételt. Silány, földszintes faépület. Még csak nem is régi. Berendezése minden jelleget nélkülöz. Hogy azt vonzóbbá tegyék, újabb két rettenetes öntöttvas utcai lámpát helyeztek a bejárata elé.

Mindaz, a mi Kyoto falain belül van, nem érdemi meg, hogy foglalkozunk vele. És mégis Kyoto mai napig Japán legérdekesebb — és legkedvesebb városa. Csakhogy, a mi benne vonzó, az a környék, a mi érdekes, az, a mi a múlté. Mint gyűrű övezi a várost a legpompásabb növényzettel benőtt hegység. A hegységnek minden kisebb-nagyobb csucsán, és mindenik szük völgyében egy-egy hajdanában híres történelmi emlék rejtőzik. A Hiaszan csücsa a tájék koronája. A régi időkben ezekre tették a lejtőin elszórt buddhista kolostorok számát.

Hogy Kyoto változatos multjáról világosabb fogalmat alkossunk, szükséges az Ashikagák történetét ismernünk. Ők voltak Japán *Mediciei*. És a milyen szorosan össze volt fűzve az Arnoparti kényurak sorsa Firenzével, csak olyan közel állottak az Ashikagák Kyoto sorsához.

Hatalomra vágyók, pompaszeretők és egyszerűsmind kiváló Maecenások, finomult ízlésű emberek voltak. Vitéz katonák, elpuhult inyen-czkek, kegyetlen kényurak, töredelmes aszkéták. Hosszabb vagy rövidebb pályafutások alatt az emberi természet skálájának összes hangjai megszólalnak. Egymásután mennek át, és hozzák kifejezésre az élet összes érzéseit.

A nevezetes család két legnevezetesebb alakja azonban Ashikaga Joshimitsu és Ashikaga Yoshimasa voltak. Az ő nevük maradt fenn legélénkebben máig. Az ő életök hagyta a legmélyebb emléket Kyoto történetében. Az előbbi emelte nemesek a város, de az ország egyik fő nevezetességét, az aranyházat. Az utóbbi pedig a finomulásban egy fokkal még meghaladta őst is, és a holdas éj tónusait elvesze, ezüst pagodát építtetett.

Kinkakuji az aranypalota a híresebb. Ott áll egy lotusz-tó partján. És bájoaloz szép berkek környezik. A csucos tornácos nyári lak meg volt aranyozva teljesen. És a mint a

tó tükrében sokszorosan visszatükröződött, a hatás nagyon megragadó lehetett. Ez volt Japánnak a *Ca-doró*-ja. Az ezüst-lakot a harmadik Ashikaga Joshimitsu emelte magának a XIV. század végén, midőn fia javára lemondva, a világtól visszavonult. Baráttá lett. Fejét leberetváltatta. A meditációba mélyedve töltötte napjait.

Joshimitsu a híres Zen-szerzetesrend legkiválóbb tagjait maga köré gyűjtve töltötte napjait, tudományos vitákba mélyedve, és küzdelmekben, háborúkban gazdag életét mint a Zen-rend tagja fejezte be.

Ginkakuji — az ezüst ház — a Joshimasa Tusculuma volt. Joshimasa a hatalmat utódjára átruházva, már életének derekán visszavonult a magányba. Ekkor alkotta meg álmainak vágyát, a holdvilágos várat. És ekkor létesítette azt a keresett, valószínűleg képzelt világot, melyben a való lét sértő durvaságai közepett kárpótlást kerest. E csodálatos kis világ lényei magányi kiváltságos egyénekből toborzódtak össze. Az első kellek volt a szellem, művészi hajlam, finomultság.

Születés, hivatás, foglalkozás, mint merőn külső körülmények nem jött tekintetbe. Voltak művészek, tudósok, barátok, így össze kerültek mindazok, kiknél rokon vonások jöttek kifejezésre. Mint a Plato cenaculumának, kapcsát a rokonszenv képezte. Így alakult meg a Ginkakuji Olympusa.

Kyoto nem császári székhely többé, fénykora letűnt régen, de itt-ott még megőrizte kegyelettel fénykorának egy-egy emlékét. Még elrejtve a hegységben emelkedik néhány páratlanul hangulatos hajlék és mikor nyári estén a hold ragyogva kel fel a Hiezan megett — a város népe kegyelettel vándorol a szent ligetek felé és elmerengve nézi az alant elterülő, és a holdvilág fényében uszó híres, kedves városát.

III.

A harmadik császárváros, Yoshino élte, virágzása rövid volt. Jobban mondva virágzása nem is volt soha. Mikor *Go-Daigo* császárt a sogun megfosztotta hatalmától, a menekülő uralkodó ide rejtőzött. A város szédítő magasságban emelkedik Yamato egyik hegylancsának taraján. Fekvése páratlanul szép. A kilátás felőleli japán leghíresebb részét. E táj játszotta a honfoglalás napjaitól kezdve a nép történetében a legfontosabb szerepet. Mikor a XVI. században az uralkodó-családban szakadás történt, akkor lett Yoshino császári székhely. Mai napig büszkén mutogatja a helység népe a régi császári udvart. Hűen őriznek pár régi emléket, fegyverzetet és okmányt abból az időből. Több kézirata is maradt hátra a szerencsétlen császárnak, ki annyi balszerencse közepett küzdött a sogunok kényuralma

ellen. És otthagyta emlékét Yoshino tájékán a legtöbb nemzeti hős. Állítólag három évig rejtőzött falai között Yoshitsune japán *chevalier sans peur et sans reproche*-ja és itten vert az egyik sziklába szeget az óriási *Benkei*, a Nippon Kinizsije — hogy erejét megmutassa. Egy-egy monda fűződik minden házhoz, a legkisebb tárgyhoz.

A mai városnak kevés nevezetessége van. De a hajdani fekvése festői. Ott koronázza a mai napig a hegy csucsát, és ott virul köröskörül az ország leghíresebb cseresznye-erdeje.

Emberemlékezet óta minden vándor, valamennyi zarándok ültetett emlékül egy kis fát. Tavasszal aztán, a midőn az ágak újra kihajtanak, rózsaszín szirmok borítják az egész hegylanczot. Cseresznye bibiros virága koszorúzza az egész tájat. És olyankor új életre ébred az egyébkor szunnyadó kihalt császárváros. Ujra feleled a régi nemzeti eszmény, a melyet a cseresznye virága jelképez, a «*Yamato-damashii*».

AZ OSZTRÁK-MAGYAR HAJÓRAJ TANGERBEN.

Az utolsó két-három év óta Tanger nevezetes pontja lett a világpolitikának. Mióta a marokkói kérdés majdnem világháborút idézett elő és *Vilmos* császár személyesen jelent meg a mórok birodalmában, Tanger állandóan napirenden van. Időről-időre valamelyik európai hatalomnak a hadihajói megjelennek a Herkules oszlopai alatt, bömbölő üdvölveseket váltanak és ezzel a demonstációval magyarázzák meg a nyugat mohammedánjainak, hogy Európával kikötni veszedelmes.

A többi hatalmak példáját követte az osztrák-magyar monarchia is, mikor a Földközi-tengert bejáró flottáját három napra a tengeri öbölbe rendelte. A *Zigler* ellentengernagy parancsnoksága alatt álló hajóraj április hó 1-én érkezett a tengeri öbölbe, a hol úgy a marokkói hatóságok, mint a kikötőben horgonyzó francia és spanyol flotta-osztályok részéről igen ünnepélyes fogadtatásban volt része. Az idegen hatalmak hajói, valamint a parti marokkói erők üdvölvesekkel fogadták a flottát. A szultán külön követet küldött a flotta elé *El Torres* személyében, a ki urának üdvözlését közölte az ellentengernagy útján királyunkkal.

A flotta tisztjeit Tangerben *Koziebrodski* *Dolesta* Lipót gróf követ, de *Pollere* György alkonzul, valamint az összes hatalmaknak képviselői fogadták. Fogadásukban részt vett *Illés* Zsigmond, a m. kir. kereskedelmi múzeum marokkói levelezője is. A flotta tisztjeinek tiszteletére a követség személyzete Tanger «európai» hoteljében, a Villa Valentinában fényes estélyt rendezett, a melyen kőbányai sört és magyar borokat szolgáltattak föl. A harmadik napon az admirális látta vendégül a tengeri magyar- és osztrák kolónia tagjait. A flottának ez a látogatása első eset volt, hogy magyar-osztrák hadihajók időztek marokkói vizeken. A flotta három napos tartózkodás után tovább vitorlázott Malaga felé, honnan két hét múlva tér vissza Polába.

KIÁRENDÁLT URAK.

REGÉNY.

(Folytatás.)

IRTA RÁKOSI VIKTOR.

Csimpolya Márton a fejféhoz tartotta a lámpást és Szentléleki Gáspár mereven odaszegezett szemei leolvasták róla egyetlen fiának a nevét. A vén ember pillán nem rezgett könny, arcán nem látszott semmiféle földindulás, a két keze se kulcsolódott imára, lába nem csuklott meg térdelésre, de szívét valami különös fájdalom húzta össze, a melyet soha nem tapasztalt életében. Most jött csak rá, egy hosszú élet végén, hogy szerette ezt a fiút. A míg a fiú meg volt, körülötte szaladgált, az apai érzés ismeretlen volt előtte. Most nyilatkozott meg először benne, mikor csak bánat alakjában jelentkezhetett. Eszébe jutott a mai nap, melyen

futásnak indult, hogy ujonan ébredt reményeit utólérje. Lehúnyta a szemét és úgy tetszett neki, mintha megint ott rohanna a zúgó erdőben, de most nem talál kifelé vezető utat, hanem egyre jobban belebonnyolódik a fekete rengetegbe. Nehéz sóhajjal kinyitotta szemét s ott látta maga előtt friss reményeinek, új életének, boldogságának: fiának a sírját. A színész hátravonult, hogy ne zavarja fájdalmában és imádságában az apát. De mikor látta, hogy az szobormereven áll, ajkai imát nem suttoznak, kezei keresztvetést nem jeleznek, előre lépett, hogy elhúzza onnan az öreget. Rettentő benyomást tett rá ez az alak. Félte tőle: a némaságtól, a mozdulatlanúságtól, a látszólagos érzéketlenségétől. El akarta onnan vonszolni, hogy majd elviszi magával. De nem mert hozzányúl. Habozva tekintett reá. Mit csináljon? A vén színésznek imponált ez a kemény fából faragott vén ember. A mi őt illeti, nem tudta legyőzni meghatottságát. Félrefordult és döröglni kezdte szemét, érezte, hogy nedvesül. S ő e pillanatban nem elvesztett ifjú barátját siratta, hanem ezen a torzonborz ősz emberen esett meg a zive, a ki pedig csak annyit árult el szomorúságából, hogy levette süvegét s ősz fejét odatarította az éjjeli harmatnak.

A színész végre kitalálta, hogy mit csináljon. Egy szót sügött a sírásó fülébe, ez letérdelt, levette a kalapját, keresztet vetett magára és fenhangon a *Miatyánkot* kezdte imádkozni.

Szentléleki összeresztent. Úgy nézett a sírásóra, mintha csak most venné észre, hogy az is itt van. Melle sebesen zihálni kezdett, alakja lassan összeesett, Szentléleki Gáspár lehanyatlott a földre s forró fejevel a sírját érintette.

Remegő kezei imára kulcsolódtak. Ajka mozgott, a sírásó után morogta az imádságot. Talán ez volt a legelső imádsága életében. A legelső alkalom, hogy lelkét a föld körén túl emelte, a misztikus helyek felé, hol misztikus lények emberi sorsot intéznek. A darabosan előadott imádság léket ütött ezen a kemény sziven is s egyszer csak megindult belőle a könny patkaja, mint a hogy Mózes varázsvesszője forrást tudott fakasztani a kemény sziklából. Szentléleki érezte a forró cseppeket végiggördülni arcán. A cseppek lehulltak, talán áttörtek a földön s meglátták ott lent azt, a kiért hullottak. A színész is megnyugodva nézett már Szentlélekre: imádkozik, sír, térdel, most már meg fog könnyebbülni. És mikor Csimpolya Márton keresztet vetett magára és fölkel, a színész is odalépett Szentlélekihez, előbb csendes fogadást tévén magában, hogy el nem hagyja bánatában ezt a vén embert s megfogván karját, szelid erőszakkal elvonta a sírtól s meghívta magához vendégül.

Csimpolya Márton pedig hazament, fölkelte az asszonyt, eléje tartotta az őt koronát s így szólt:

— Hallod-e, az este sokat ittam, elfelejtettem megmondani, hogy nem a magam költségére ittam. Az én pénzem megmaradt, nesze, itt van, a tied.

Az asszony elégedett vigyorgással vánkosa alá tette a pénzt. Márton pedig boldogan fekiúdt vissza ágyába: most már a reggeli verés veszedelméről szó sincs.

A színész a város ellenkező részében lakott s már majdnem pitymálott, mikorra hazatért. Útközben nem sokat beszélgettek, csak a színész tartotta szükségesnek megmondani a nevét, hogy formálisán is bemutatkozzék Szentlélekihez. Szikrainak hívták a lányt, mondá, passzióból lett színész. Különbözn pedig egy percze sem eresztette el Szentléleki karját s így baktattak végig a néptelen városban. Csak

egyszer állt meg a színész, a még mindig nyitott kávéház előtt s két nagy üveg pálinkát vett. Megmagyarázta Szentlélekihez, hogy ő ezt a pénzt, a miből most költsékezik, Szentléleki Sándortól kapta, s azért kötelessége neki az apjáról is gondoskodni. Szentléleki csak néha felelt egy-egy érthetetlen szót, s azért a társalgás minduntalan megakadt. Végre hazaértek, a hol egy falusiasan megvetett ágy, tele dunyhákkal várta Szikrait. A szoba különben szegényes és hideg volt. Egy Shakespeare-, egy Petőfi- és egy Krisztus-kép lógott a falon.

Szikrai lámpást gyújtott, Szentléleki fáradtan leroskadott egy székre és a világosságba meredt. A színész az asztalra tette a két üveg pálinkát, azután elvett egy kis kulcsot, kinyitott vele egy a falban rejlő kis üreget, a honnan ivókészletet vett elő: két kis ezüst poharat, egy chartreuseos üveget és egy kis esikóbörös kulcsot. Mindezt az asztalra állította, úgy, hogy a lámpavilág sugárai megtörték és csillogtak rajta. Szikrai a poharakat kitöpölgette valami ócska szalvétával, tele töltötte a kulacs tartalmával s azután így szólt:

— Ezeket a történeteket már régesrégén kaptam egyik jutalomjátékom alkalmával. Ragaszkodom hozzájuk, mert megbecsülöm az italt, mely annyiszor megvigasztalt. Igylek, kérem! Meglehetős hideg volt az éjszaka és alighanem mind a ketten átfázunk. A mit most töltöttem ki, ez diópálinka, kitünő, a polgármester küldte.

Szentléleki gépiesen nyúlt a pohár után s egy hajtásra kiitta. Szintúgy Szikrai is. A színész aztán kimosta a két poharat, gondosan kitörölte és a chartreuseos üvegből töltött beléjük.

— A diópálinka gyenge most nekünk. Ez a kisüstön fött szilva jobb lesz. Ez végigmarja az ember belsejét, nem kimél se gégét, se gyomrot. Igylek csak!

Megint mind a ketten fenéig ürítették poharukat, melyet Szikrai azonnal ismét teletöltött. — Ez aztán az ital! — suttozott a színész, — minden pohár belőle egy tír sír, melybe egy régi bánatunkat temetjük. Igylek!

Harmadszor is kiürítették a poharakat. A színész gyorsan mámorosodni kezdett. A régebbi ittasság is benne lappangott még s újabb táplálékot kapván, hamar föltámadt és birtokába vette a vén csavargót. Szentléleki egy szót sem szólt, gondolatai isten tudja, hol kóboroltak, mint egy kis gyermek, vagy mint egy ártatlan bolond, átengedte magát a vezetésnek. Szót fogadott akkor, mikor Szikrai karonragadta és hazavontatta és szót fogadott most, mikor itatta. A színész egyre beszédesebb lett. A pálinka megoldotta nyelvét, fölgyjuttotta fantáziáját, fölszabadította gondolatait. Az az érzés dolgozott benne, hogy neki szent kötelessége ezt a szárnalmas öreg embert megvigasztalni és pedig azzal megvigasztalni, a mivel magát szokta gyógyítani: a pálinkával. Szentléleki hallgatagsága ismét félelemmel kezdte eltölteni. Ő meg minél többet ivott, annál fecsegőbb lett. Az is hajította őt a folytonos beszédre, hogy a vele szemben ülő vén embernek a némaságát (a mi mögött, oh, jól tudta, oly iszonyú dolgok rejlettek!) ne kelljen észrevennie. A pálinka démona Szikrait lassan-lassan teljesen hatalmába kerítette. Mint egy új, jobb, boldogabb világ apostola, a ki prozelitákat akar szerezni, prédikált Szentlélekihez a pálinkáról. A szeme fölragyogott, hangja esengő lett, mikor a szegény embernek egyetlen kincséről, a pálinkáról beszélt, mely mámost hoz és feledést ád, mikor a valóság nagyon kínoz bennünket. Majd meg, mint színész, publikumot látott Szentlélekiében s elmondta pályafutásának fényes részleteit.

Szavalt, ágált, mindaddig, míg észre nem vette, hogy Szentléleki pillait lassan lezárta a mámor. Akkor a színész is elhallgatott. Lehúzta cipőjét, hogy ne zavarja az alvót. Vagy egy fél óráig hagyta aludni s örömmel legetlette rajta szemeit, büszkén érezvén, hogy a szegény most neki köszönheti azt, hogy alszik és felejt. Mikor aztán Szentléleki már nagyon lógtatni kezdte a fejét a kényelmetlen széken, az öreg lassan hozzálátott, hogy levetkőztesse és lefektesse. Nem ment. Csendesen visszautat a székére s még egy darabig aludni hagyta, miattal gondolkodott, hogy mit csináljon vele? Végre elszánta magát, fölkelte az öreget, az ágyhoz vezette, lehúzta a csizmáját s mint kis gyermeket az édes anya, oly gondosan és gyöngéden lefektette és betakarta. Ő még kevert magának egy vegyest, diópálinkából és szilvóriumból, motyogott, mintha a szesz ördögével disputálna, meztől teipegett ide-oda, mintha fekvőhelyet keresne a szobában, végre végigterült egy rövid, kemény, rongyas divánon s boldogan elaludt...

Boldogan, mert a nyomorult talált magánál nyomorultabbat, a ki rászorult...

XIV.

Egyszerre csak Szikrai érezte, hogy megrázák a vállát. Kinyitotta a szemét. Szentléleki állott előtte, teljesen felöltözve.

— A lányunokámról nem beszéltél, — szólt, — mi történt vele? Hova lett? Tudsz róla valamit? A színész leszállt kemény ágyáról, kidörzsölte szeméből az álmot és felelt:

— Az apja rám bízta, hogy vigyem haza...

— Haza? Hová haza?

— A nagypajához.

Szentléleki arca eltorzult. Megragadta Szikrait, mintha az el akarna szökni.

— Hová vittél azt a gyereket? Az a gyerek engem illet. Az anyját elvették tőlem, de a gyerek enyém lesz, ha száz ördög áll is az utamba. Ezt már nem engedem kiragadni a kezemből.

Az utolsó szavakat már majdnem üvöltve mondta. A színész megdöbbenve tekintett rá, kiszabadította magát a vasmarkokból és csillapítólag így szólt:

— Jó, jó, hisz még minden jóra fordulhat. Elmegyünk Luceskra és elhozzuk a kis leányt Impérfalvól.

Szentléleki durva öklével olyat ütött az asztalra, hogy az üvegek táncoltak s rekedten szólt:

— A gazember! Ettől is meg akar fosztani! Egyszer már betört az életembe, de másodsor kiverem onnan. Nem húzom meg magamat, követelem, a mi az enyém. Gyere öreg, rögtön indulunk!

Egy félóra múlva már kocsin ültek. Szentléleki gyalog akart nekivágni a hegyeknek, de Szikrai okosabb volt: kerített egy olcsó fuvarost, teletömött egy tarisznyát elemózsiával, zsebre vágott egy üveg pálinkát, és így indultak útnak. Szentléleki teljesen megváltozott. A fiát eltemette, elfelejtette és minden gondolata unokája körül forgott. Szilaj esküvésekkel fogadta, hogy visszaszerzi. Majd Impérfalvi iránt érzett gyűlölete lobogott újra magasan s rettentő káromkodásokkal rázta öklét a hegyek felé, a hol a gonosztevő rejtőzött. Szikrai esítitani próbálta, hogy hát ez a kis leány édesanyjának az akarata volt és Impérfalvi nem tehet róla, de Szentléleki oly sötétben nézett rá, tekintetében oly szilajság lobbant fel, hogy a színész jónak látta elhallgatni. Egy időre Szentléleki is csendben volt, mintha gondolatait rendezné, azután töredezett mondatokban szerelmének történetét kezdte mesélni. Olyanformán mondta el, mint

A HAJÓRAJ PARANCSONKA S A FOGADÁSÁRA MEGJELENT TÁRSASÁG.

(Balról jobbra: gróf Koziebrodzski-Bolesla Lipót tangeri követ, Si El Torres, a marokkói szultán képviselője, Ziegler ellentengernagy, Koziebrodzskine, Nebogatz a hajóraj vezérkari főnöke, Peter adjutáns és Albenaur tolmács.)

mikor valaki egy régen hallott, félig elfeledett nótát próbál énekelni. A színész megdöbbenve nézett a vén emberre, a ki egész testében remegett az elbeszélés alatt, mint a hogy remeg a tűzhányó-hegy, mikor a benne forrongó lávateger kavargó és kitörni készül. És a vén színész nem tudta, hogy e pillanatban kicsoda grandiózus jelenetet néz végig; ő volt az első ember, a ki Szentléleki Gáspárt panaszkodni hallotta. A vén ember hangja néha szinte nyöszörgött, néha rikácsolt, néha suttogott, a színt, a mint szeretet nélkül eltöltött életéről, első szerelmének bukásáról, vagy Impérfalvi szerepéről beszélt. S a színész keserű lenézéssel gondolt vissza a maga pályájának nagy alkotásaira, Lear gyötrelmeire, Macbeth nagyra-vágására, Brutus fanatizmusára: kicsoda sílány, hazug komédia volt mindez ennek az izzó lelkű agastyánnak szenvedélye mellett! Szinte összehúzta magát, a mikor kibontakozott előtte ennek a hegyek közt élő magános embernek az élete, egész tragikái fenségében.

Vége elhallgatott Szentléleki. A hangja elfulladt és megtagadta a szolgálatot. A saját indulata letépette őt, mellére ült s a vén ember nyitott szájával lihegett, mintha teljesen ki volna merülve... Beérték az erdőbe, hűvösebb levegő csapta meg őket, Szikrai fölgürűte a gallérját s egy pokrócot terített Szentléleki térdeire. A vén ember feléje fordult, arca kifejezése megenyhült s majdnem szelíden tekintett Szikraira. Megveregette a hátát és így szólt:

— Te jó ember vagy, öreg színészbarátom. Mi közöd hozzám, hogy így velem tartasz? Az elesett emberen röhög a világ, te meg odajössz és fölsegítesz...

A színész nem szólt rá semmit, a beszélgetés megszakadt, volt miről gondolkozni mind-egyiknek.

Szentpálra érkezvén, a kocsit visszaküldték. Szentléleki bevezette házába a színészt, a ki rögtön kipakolta az elemózsiát s ebédhez ültek. Ezalatt Szentléleki Erzsók asszonyt elszalasztotta Tar Mátýásért. Úgy látszott, hogy valami elhatározást érlel magában. Keveset evett, keveset ivott, gyakran felugrott és sebesen föl-alá járkált a szobában. Egyszerre csak megállt Szikrai előtt és így szólt:

Mátýás gazda hirtelen fölvetette a fejét és erős kíváncsisággal nézett Szentléleki arcába. Szentléleki folytatta:

— Akkor itt marad helyettem kigyelmeiteknek ez a barátom, megbízhatnak benne, nem lesz baj vele...

Itt Tar Mátýás szükségesnek látta megszólalni, de csak ennyit mondott:

— Értem. Úgy lesz, — egyúttal tekintetét Szikrai felé fordította és érdeklődve mustrálta végig. Szentléleki tovább beszélt:

— A féreg is visszafordul és támadni próbál, ha rágázolnak. Akármilyen nyomorult férge voltam az Úristennek, végre elérkezett az én napom is és nem engedem tovább tapostatni magam...

S miközben ezt mondotta, újra verni kezdte öklével az asztalt. Tekintete elhomályosult, szeme fehérét vér futotta el. Hangja rekedtté vált, mikor folytatta:

— Úgy vegye kend, mintha a halálos ágyamon feküdném és az utolsó kívánságomat halanám.

Tar Mátýás egy lépést tett előre, jobb kezét egyvonalba emelte a szívével s az eddiginél energikusabb hangon így szólt:

— Úgy lesz, a hogy a tekintetes úr kívánja. A hogy a szívem gondolja, úgy mondja a szám. Nem lesz hiba semmiben.

Elhallgatott. Szentléleki elfordult és kinézett az ablakon. Tar Mátýás várt egy darabig, látta, hogy nem következik semmi, köszönt és eltávozott. Akkor Szentléleki nyakába kerített egy vadásztarisznyát, levette puskáját a falról, gondosan megvizsgálta, intett Szikrainak s elindult. Csak egy izben állottak meg, a mikor Szikrai bement egy rossz falusi boltba s pár krajczárért cukrot vett. A vén színész tudta, mit csinál: a tragikus helyzetekben sem feledkezett meg az élet mindennapi prózájáról. Azután egy erdei úton, mely Lucsk felé vezetett, nekivágtak a hegyeknek.

Az utolsó huszonnégy óra alatt történetek kaoszoként kavargtak a színész fejében. Eléje toppanik egy kölyke-vesztett havasi medve, kitarja előtte vonagló szívét s ezzel magához láncolja, magával hurcolja őt... De hová? Néha lopva egy pillantást vetett társára... e pillantásban félelem és csodálat volt egyszerre... A színész szimatja megérezte a közelgő tragédiát.

(Vége következik.)

A HADIHÁJÓK A TANGERI KIKÖTŐBEN.

AZ OSZTRÁK-MAGYAR HAJÓRAJ LÁTOGATÁSA TANGERBEN.

A HÉTRŐL.

Az urnák napja. Az elnevezés nem helyes, mert az urnák napja, vagy gyermeknap nem egy nap volt, hanem kettő és az urnák se voltak urnák, hanem kis fehér ládikók, piros szegéssel: a mit csak azért mondunk el, mert egy kicsit muszáj gáncoskodni, egyéb «gáncsot» pedig a hivatásos foszmájúság se mondhatott erre a gyönyörű, áldott, szép humánus ünnepre. Valóságban olyan volt ez a két napos ünnepség, mint egy hatalmas, szárnyaló meleg költemény két énekben, tele színnel, ragyogással, elragadó és megkapó fordulatokkal. A költeménynek a poétája — a jóság, az áldott magyar szív, a leginkább hiúság nélkül való költő, mert mindenkinek megengedte, hogy a művébe, a melynek az ideája az övé, beleírasson egy szót, egy sort, egy strófát. Az újságok hasábokat tudtak elbeszélni azokból a megható, vidám és kedves jelenetekből, a melyek a fehér ládikák körül folytak le és a szereplők ezeknek a történeteknek — kicsinyben az egész világ. Gyermek és felnőttek, szegények és gazdagok, mágnásasszonyok és cselédleányok. El lehet mondani, hogy a nemes jóság, a szeretet lelkesége ezeken a napokon összehozta az utcasarkokon az egész társadalmat kor, felekezet-, és rangkülönség nélkül. Filler és arany egy halomba gyűlt, hogy ez érzehygy mélyéből majd megjelenjék a könyörület tündére és bejárjon várost, falut, főlszedvén a nyomorgó és elhagyatott kisdedekét, őket gondviseléssel ellássa. A társadalom szülői szeretete szólt meg ebben a szép akcióban, a melynek megvolt egy sajátos, nagy dísz: a teljes, puritán önzetlensége. A nemes szándék nem mindig engedheti meg magának ezt a virtust, sőt a legtöbbször kénytelen fizető köntöst ölteni magára, hogy vonzóvá tudjon lenni. A nemes célra kért fillérekért ad, ha egyebet nem: mulatságot, szórakozást. Vásárolva, táncolva vagy előadásokat élvezve jótékonykodunk. Ez a jótévis nem szorult ilyen segítőtsárra, hogy kellesse magát. Az egyetlen, a mi sarkalhatta az embereket: a tudat, hogy jót cselekednek. Azok a nemes urasszonyok, leányok, a kik a esipős koratavaszi levegőben naphosszat örködtek és kapacitáltak kúnt az utcán, meg az a sok-sok ezer ember, a ki leadta a maga önkéntes adóját, egyforma teljes önzetlenséggel cselekedtek. Kritikus szóval élve, elmondhatjuk, hogy ennek a humánus akciónak megvolt a teljes művészi tisztasága, egyedül a gondolat ereje volt az, a mi gyönyörű sikerét megteremtette. Annál nagyobb a dicsősége a gondolatnak, azoknak, a kik hirdették, és azoknak, a kik megértették.

*

FALUSI KÁLVÁRIA.

Gazdasági mozgalmak. A mi viszonyaink szótárából idáig azt kellett tanulnunk, hogy a gazdasági mozgalom magyarul: sztrájkot vagy ilyesfélét jelent. Harciasz értelmű volt ennek a kifejezésnek, egymás ellen való szervezkedése vagy fölvonulása a gazdasági élet nagy faktorainak: munkaadóknak és munkásoknak. Ezt jelentette az rendesen, ha gazdasági mozgalomról beszéltünk, de hála a jó Istennek, úgy látszik, más izét, értelmét és tartalmát is meg fogjuk tanulni ennek a meghatározásnak. Ha egy tekintetűt vetünk a legutóbbi napok eseményeinek a mappájára, kell, hogy ez a jöreménység megszűljön a lelkünket. Eseményeket látunk, még pedig csapatban, a melyeknek az összességét gazdasági mozgalomnak kell neveznünk, noha ezuttal nem sztrájkokról szól az ének. Ezek az események: a Budapestten rendezett tavaszi vásár, a maga imponáló elevenségével, a német kereskedők és a német agráriusok egyidőben történt megjelenése a magyar fővárosban. Csupa olyan dolog, a minek az érdekességét a jelentősége adja meg: mert mind történetet jelent olyan irányban, a melyet a modern nemzetek a haladás legbiztosabb útjának ismertek föl: a

gazdasági fejlődés irányában. A tavaszi vásár, a német kereskedők és gazdálkodók látogatása, mind olyan dolog, a melynek hatása a maga lefolyásának pusztá külsőségein erősen túlmenő. Nem egy órákra vagy napokra megszabott program elintézése, hanem mód és alkalom igen fontos, óriási érdekeket emelő akciók előkészítésére vagy megindítására. Erre az idegenforgalomra van nekünk mindenekelőtt és mindenekelőtt szükségünk: emberekre, a kik azért jönnek ide, hogy a viszonyainkat ismerjék meg, hogy kezdéseknak legyenek részesei, kezdéseknak, a melyek munkát és boldogulást jelentenek, alvó vagy lekötött energiák életbe hívását. A mi országunk szépségei is megérdemlik, hogy kamatozzanak, de a haszonnak is egész tömege szunnyad még itt vízben, földben, kőben, a mint meg kell moztatni csak, hogy arany-gyümölcse reánk hulljon. Ez a mozgás az igazi gazdasági mozgalom és nagyon örülünk az új jelenségeknek, a melyekben valóban ezt az energiát látjuk megnyilatkozni.

*

A Mázr című német folyóirattal áprilist járatott egy német élelplapnak egy munkatársa. Elküldte neki hiteles szövegét annak a nagy kavardást támasztott levélnek, a melyet a német császár irt az angol tengerészeti miniszternek. A Mázr bekapta a horgot és minden huzamosabb gondolkodás nélkül kiadta a «históriai írást», a minek aztán az eredménye lett, hogy most mulatnak rajta és a rovására tengeren innen és tengeren túl. Egy kitünő pszichológus mondta, hogy semmi se olyan jellemző az emberre, mint — a baklövésai, mert ezekben nyilatkoznak meg legelőször a fogatkozásai és a gyöngeségei. Nézzük csak meg közelebbről a Mázr esetét. Ezt a lapot megtréfálták. Egy ilyen műveletnek ki van téve minden ember és minden újság. Megtréfálni mindenkit lehet, de nem mindenkit szokás. A tréfacsinálónak — különösen, ha olyan elmes ember, mint a milyenek a Mázr beugratóját ismerik — mindig tudnia kell, ki alkalmas arra, hogy megtréfálják. Tehát már a kiválasztásban van egy bizonyos fokú ítéletmondás, hogy az illető humorista a Mázret nézte ki legalkalmasabb médiumnak: ez a Mázrre nézve igen jellemző és egy csöppet se megtisztelő. Mert nyilvánvaló, hogy a tréfacsinálónak számítania kellett a sikere érdekében a Mázr bizonyos, nem irigylendő tulajdonságaira. Vagy a minden mérlegelésre képtelen, hebeburgya hiszékenységre, vagy lelkiismeretlen szenzációhajhászására. Mert csak ezek a tulajdonságok követethetők el egy lappal, hogy kiadjon ilyen írást a nélkül, hogy meggyőződést próbáljon

NAGYHETI ÁJTATOSKODÓK AZ ÚJ JÓZSEFVÁROSI KÁLVÁRIÁNÁL.

AZ ABRUZZÓI HERCEG ÉS MENYASSZONYA, ELKINS KATALIN KISASSZONY.

szerezni a hitelességről. Akár az egyik, akár a másik erkölcsi fogyatkozására számított a Márznek, az, a ki föllítette, jól számított. A mi történt, igazolta, hogy jól választotta meg a médiumát. — Mindezt csak azért mondjuk itt el, mert ez a német folyóirat, a *März* az, a mely a *Björnson* magyarfaló cikkeit, a tótok szenvedéséről szóló áprilisi énekeket közölni szokta és odáig ment a — gusztaban, hogy azokat a számaikat, amelyekben ezek a cikkek megjelennek, épen a magyar fővárosban plakátokon reklámozta. Úgy látszik, nem is eredménytelenül. Mert míg a német humorista ellen, a ki most föllítette, pört indított a *März*, a norvég író ellen, a ki egész csomó cikkek föllítette, ezse ágában sincs pört indítani. Sőt busásan megfizeti. Bizonyára azért van ez így, mert a német humorista tréfája ártott neki, a nem humorista norvég író ki-rohanásaival pedig jó üzletet csinál — minálunk. Mi nagyon halászak tudunk lenni, — az ellenségeink, meg a rágalmozók iránt. A Márzet otthon, a hazájában, a hol ismerik, ugratják és kinevetik. Ő pedig azzal vigasztalódik, hogy bennünket ugrat és mirajtunk nevet bele — a zsebébe.

*

A *kifli rendelet*. Néhány nap óta a budapesti vendéglők meg kávéházak asztalairól eltűntek a süteményes-kosarak. Nem áll a vendég előtt halomban se kenyér, se kifli, se zsömlé. Tiltja a kemény rendelet, a mely így véget vetett a *tapogatók* meg a *ropogatók* csunya passziójának. Ez a haszna mindenesetre megvan az új rendnek, de az is bizonyos, hogy nem csupán haszna van neki. Kellemetlensége is. Még pedig úgy anyagi, mint fizikai és erkölcsi kellemetlensége. Az anyagi kellemetlensége az a kár, a melyet az eladónak a *választék* fogyatékossága minden körülmények között okoz. A választék bősége, ez már régen megismert gazdasági igazság, erős vásárlási inger. A többféleből több is fogy. A kínálásnak pedig az a legelemibb eszköze, hogy a portéka — szem előtt legyen. Ebben a tekintetben a sütemény se kivétel. Válogatni végre is nem csak kézzel lehet, hanem — szemmel is. Az tehát bizonyos, hogy az új rendből anyagi kára van a vendéglősnek, a kávésnak, a péknek meg a cukrásznak. Fizikai kellemetlensége van belőle a pinczérnek, a ki bizonyára nem ismerheti minden betérő vendég étvágyának a dinamikáját. Van, a ki három darab kenyeret eszik az ebédjéhez, van, a ki egyet se eszik. De van ennek az új rendnek egy erkölcsi kellemetlensége is, a mely a vendégeket érinti. Mert az bizonyos, hogy ez az új rend úgy hat, mint egy *megrendszabályozás*, mint egy fogylmi intézkedés, megtorlása vagy lehetetlenné tétele egy vétségnek az illen-

dőség fogylmi szabályzata ellen. Ez az intézkedés szól mindnyájunkra, holott bizonyos, hogy vagyunk jócskán, a kik ezt a pragmatikát mindig tiszteltük és soha meg nem sértettük. Bizonyos, hogy voltak olyanok is, a kik nem respektálták, különben nem kellene miattuk nekünk is bűnhődnünk. Kétségsébe se vonjuk, hogy az új rend tendenciája igen üdvös és tiszteltreméltó: de azért van abban valami nagyon nem kellemes, mikor azt kell látnunk, hogy egy nagyváros közönségét valósággal meg kell fogylmezni, hogy egy csunya és egészségtelen dologról leszoktassák. Végre is a tisztességtudás kódexe az emberek érettségében, vagyis önmagukban kell, hogy legyen és igen szomorú dolog az, ha egy egész nagyváros közönségét intézkedésekkel kell rászorítani — józálásra. Be kell ismernünk, hogy ez az új rend egy burkolt formában kiállított *illetlenség bizonyítvány* és fájdalom, még a vigasztalásunk se tarthat számot teljes hitelességre, hogy — megérdemeletlenül jutottunk volna hozzá.

KIS EMBEREK RÉGI VILÁGA.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Fogazzaro Antonio. — Fordította 'Beverédj István.

VI. FEJEZET.

Az utó kártya előkerül.

— A hajó kész, — szolt Ismael, belépve köszönés nélkül, pipájával balkezében és lámpával jobbujában.
— Hány óra? — kérdezte Franco.
— Fél tizenkettő.
— Milyen az idő?
— Havazik.
— Kitiűnő! — kiáltott fel a bácsi gúnyosan, kinyújtva lábait a gyalogfnyó lángra felé, a mely a kandallóban pattogott.
A tőre berendezett pieszny kis szalonban Lujza tőrdénállva kendőt kötött Mária nyakára, Franco várt, kuesmájával kezében és Luczia, az öreg gazdasszony, fején kalappal és kezeivel karmantyúban, fel s alá járt, gazdájának dörögve:

— Micsoda úr ön! Mit akar csinálni itthon egymaga?

— Az alváshoz nem kell nekem senki, — felelt a mérnök, — s ha a többiek bolondok, én nem vagyok bolond. Tegye ide a gyertyámat és a tejemet.

Karácsony esteje volt, s ennek a böles népek az örült ötlete, az elhatározás, a mely a mérnök előtt hihetetlennek látszott, az volt,

hogy elmennek S. Mamettebe, meghallgatni az ünnepléses éjjeli misét.

— S ez a szegény áldozat! — szolt, a gyermekre nézve.

Franco elvörösödött, megjegyezte, hogy becses emlékeket akar neki szerezni, a milyen ez az éjjeli utazás lesz a hajón, a sötét tó, a hó, a templom, tele világgal és emberekkel, az orgona, az ének, a szent karácsony. Hévvél beszélt. Talán nem is annyira a bácsinak, mint egy másik személynek, a ki elhallgatott.

— Igen, igen, igen! — mondta a bácsi, mintha várta volna azt a retorikát, ezt a hiábavaló költészetet.

— Tudod, én is kapok puncot! — szolt a kicsike. A bácsi mosolygott.

— Annál jobb! Ez igazán becses emlék lesz. Franco érezvén, hogy a vallásos és költői emlékek gyengéd előkészületei ekként összedőlnek, komor arcot vágott.

— Hát Gilardoni? — kérdezte Lujza.

— Itt vannak már! — szolt Ismael, kimenve lámpájával.

Gilardoni tanár meghívta Maironiékat és donna Bianchi Esztert, hogy nála igyanak puncot a mise után. Niscioreeből várták őt, a hova Bianchi kisasszonyért ment, a ki ott élt magányosan, két öreg cselédjével, atyjának 1852-ben bekövetkezett halála óta. A kitiűnő tanár titokban siratta Tereza asszonyt, egy bizonyos észszerű időn át. Szíve gyógyulásának ezen ideje alatt, a mikor még gyenge és puha volt, a visszaesés folytonos veszélyben forgott, nem eléggé óvakodott a niscioree-i hercegnőnek — a hogyan Maironiék neveztek, — szép, élénk arcozokájától, tüzes szemeitől, szíporakázó derűtségétől. Oly különböző volt ő testben és lélekben Tereza asszonytól, erőteljes egyénisége a legkevesebb alak mellett is a szerelemnek ama másiktól annyira távoli gondolatát idézte fel, hogy a tanár azt hitte, kedvelheti őt, a nélkül, hogy Lujza anyjának szent képét megsértene. Valóban, mindinkább szentnek tartotta ezt a képet, feljebb, feljebb akasztotta az ég felé, annyira fel, hogy némi felhő vonulhatott el közte s a kép között. Még félénkebb volt donna Eszterrel szemben, mint Tereza asszonnyal, különben is öntudatlanul szűke-sége volt a reménytelen szerelemre, hogy azután sajnálhassa önmagát. S meg volt elégedve, hogy félénkségére mentességét találhatott a nagy korbelt és külsőbeli különbségben.

Eszter, a ki 27 éves korában huszat árult el, kivéve mozdulatának lágyágát és szeméinek bizonyos rejtett, de gyönyörű tudatosságát, — nem akarta hálójába keríteni ezt a tiszteltreméltó udvarlót, hanem érezte, hogy fogya van s örült neki, mert mint nagy tehetséget, mint egy böleset becsülte őt. Hogy az szerelemről beszélhetne, hogy ő férjhez mehetne ehhez a sárgás, ránczos és száraz böleshez, az még csak eszébe se jutott, de mégsem akarta volna eloltani azt a diszkrét tüzeeskét, a mely becsületére vált neki és valószínűleg örömet szerzett a másoknak. Ha néhányszor nevetett is rajta Lujzával, sohasem ő kezdte a nevetést és rögtön hozzátette:

— Szegény Gilardoni úr! Szegény tanár!

Belépett sietve, szőke fejecskeje be volt, fődve egy nagy fekete kuesmával, mintha a tavasz tréfaból decembernek öltözött volna. Decem-ber mögötte jött, nyaka bekötözte egy nagy kendőbe, mely fölött a tanárnak fénylő és a hótól kipirosolt orra mutatkozott.

Késő lévén, mind elbűsűztak a bácsitól, a ki maga maradt gyertyájával és tejjével, a gyalogfnyónek utolsó kihűlő parázsa előtt.

Arczán a rosálásnak könnyű árnyéka maradt. Franco nagyon is adta a költőt. Pedig most az élet nehéz volt a Maironi-házban. A reggeli egy eszébe tejből állott, cikóriával és bizonyos vörös czukorral, melynek gyógyszer-társága volt. Nem ettek máskor húst, mint vasárnap és csütörtökön. Egy palack Grimelli-bor megjelent mindennap az asztalon a bácsi számára, a ki nem akart kiváltságokról tudni. Ezen palack miatt mindennap ugyanazok a felhők keletkeztek, ugyanaz a kis vihar tört ki és a bácsi akarattól egy nagyon rövid kis esőre változott, mely az őt pohár mindegyikebe juttatott néhányszor cseppet. A cselédet elbocsátották; megmaradt Veronika a goromba munkára, a polenta elkészítésére s néha, hogy vigyázzon Mária-ra. Dacára ezen és más megtakarítások-

nak, dacára, hogy Cia lemondott fizetéséről, dacára az adományoknak, melyek befűtek, tőrő, kecskesajt, gesztenye, dió alakjában hullottak a vidék népétől, Lujzának nem sikerült a kiadásokat a bevételekből fedezni. Kiszűközött magának némi másolási munkát egy porlezai jegyzőtől, a mi sok fáradsággal s nyomorúságos haszonnal járt. Franco maga is elkezdett hévvél másolni, de kevesebbre vitte, mint felesége s azután nem is volt munka kettő számára. Körűl kellett volna néznie, valami magánalkalmazást keresnie, de ennek a bácsi nem látta jelét; tehát?

Tehát az a gondolat, hogy költői kirándulásokat tegyenek, még inkább helytelennek látszott előtte. Miután egy darabig elmélkedett a szomorú helyzet s annak kevés valószínűsége felett, hogy Franco ki tudna belőle mászni, azt találta, hogy az ő részéről első dolog, a mit tennie kell, hogy megigya a tejét, s a második, hogy aludni menjen. De nem, más gondolata is támadt. Kinyitotta a terem ajtaját, s látván, hogy minden sötét, a konyhába ment, meggyújtott egy lámpát, kivitte a loggiába, kitért egy ablakot s miután havazott szél nélkül, az ablakdeszkára tette a világgal, hogy az a költői népség tájékozassa magát, mikor a sötét tavon visszatér haza. Ezután elment aludni.

*

AZ ORSZÁGHÁZBAN.

egy esernyő alatt. A dolog simán elcsuszott, Eszter nem felelt, s az egész társaság belépett a templom sötétjébe, egy sereg asszony közé keveredve.

A tanár megállt az ajtóban, kétségeskedve a szerelem és a filozófia között. A filozófia visszahúzta őt egy szállal, a szerelem előrehúzta egy kötéllal; belépett tehát és Eszter mellé állt. Francónak egy pillanatra az a kegyetlen gondolata támadt, hogy előre vonsozolja őt a férfiak padjai közé; de azután mást gondolt s maga is felesége mellé állt. Ez nem sokat segített, mert Eszter úgy téve, mintha Lujzának akarna valamit mondani, közeledett hozzá és hamisan az öreg Ciát tolta a tanár felé. Ez pedig Eszter mozdulatára zavarba jött, azt hitte, megbántotta és gondolatban össze-vissza szamarazta önmagát.

A templom már egészen tele volt s még a nőknek is állniok kellett az első pad támlája mögött. Eszter Mária-nak viselte gondját, leültette a támlára, mialatt a sekrestyés meggyújtotta a gyertyákat. Cia a tanárt szent embernek tartván, ezer kérdéssel gyötörte őt a római és ambrosiusi szertartások közötti különbségekről. Mária pedig Esztert foglalta el, más, még sokkal furesább kérdésekkel:

— Kinek gyűjtják meg a gyertyákat?
— Az Úristennek.

A BUDAI VÁR-BÁSTYÁN.

A régi családi hajóban az élelmes Franco a tőre egy kabin-felét alkalmazott, oldalt két kis ablakkal, s a hajó orra felé ajtócskával. Most a hat utas ebben volt egy parányi asztalka körül, melyben gyertya égett. Franco látván az Eszterrel szemben ülő tanárnak átsellemült arcát, azzal mulatott, hogy eloltotta a gyertyát s azt tapasztalta, hogy a bölesészet rosztalálhatja magát a sötétben, ellenben a költészet nagyon jól érzi magát benne.

Valóban, saját és társainak gondolatai, melyek azelőtt a világgal körül csoportosultak, most az ajtócska üvegén át kiszálltak a félhomályba, melyben meglátszott a hajó, már fehéren a hótól, a mozdulatlan és fekete tó felett. S a képzlet működött.

Ismael híven elvitte terhét S. Mamettebe.

A hó folyton nagy pelyhekben és csendesen esett. A piac arkádjai alatt sok nép volt s lámpáik ide-oda mozogtak. Itt volt a prépost is, a ki leckeztette a hivek egy csoportját, hogy hajlandók a templomot elhagyni a koresma kedvéért. Azt bizonyítgatta, hogy a menyországot nehéz elnyerni s idejében kell reá gondolni. A lépésön, mely felvezet a templomhoz, Eszter kérdezte Lujzától, vajjon a paradicsom is igazán ily kicsiny-e? A tanárnak, a ki Esztert kísérette az esernyővel, egy ötlete támadt, összerozzant és oroszlán-bátorságot vevén magának, előadta ötletét; azt mondta, hogy az ő paradicsoma még ennél is kisebb és megér

KIRÁNDULÁS A DUNÁN.

A BERLINI KERESKEDŐK LÁTOGATÁSA BUDAPESTEN. — Jeltz Gyula főfotója.

— Most lefekszik az Úristen?
— Nem; hallgass.
— S a kis Jézus már ágyban van?
— Igen, igen, — felelte Eszter megdondolatlánul, hogy vége legyen.
— Az öszvérrel?
A bácsi egykor egy csunya kis fa-öszvért hozott Máriának, melyet ez gyűlt; s hogyha valami szeszély miatt fejeskedett, anyja ágyba fektette őt, ezzel az öszvérrel vánkosa alatt.
— Csendes, kis fecsegő! — szól Eszter.
— En nem fekszem le az öszvérrel. En azt mondom: bocssás meg.
— Pszt! Hallgasd most az orgonát.

Most már minden gyertya meg volt gyújtva, s a kántor felmenő helyére, piszkálgatta régi orgonáját, mintha fel akarná kelteni, ez pedig mérges dörmögéssel felelt. Azon percben, amikor a csengő megcsörgött, az orgona erős hangja szólni kezdett és kilépett a pap és a kispapok; Lujza titokban megfogta férje kezét, mint egy szerelmes.

Ez a két kéz, mely lopva megszorította egymást, egy közeli eseményről beszélt, egy komoly elhatározásról, melyet titokban illet tartani s mely nem volt még visszavonhatatlanul megállapítva. Az ideges kis kéz azt mondta: «bátorság!» A férfikéz felelt: «meglesz!» Határozni kellett. Francónak el kell utaznia, elhagyni feleségét, gyermekét, az öreg bácsit, talán néhány hónapra, talán néhány évre; el kell hagynia Valsöldát, a kedves házacskát, virágait, kivándorolni Piemontba, hogy munka és kereset után nézzen, azzal a reménnyel, hogy magához veheti családját, ha a többi nagy nemzeti remények füstbe mennének. Boldogan, hogy felesége a templomot s ezt az ünnepélyes pillanatot választotta bátortalanára, nem érezte a többé az édes kezét, tartotta ő is, mint egy szerelmes, nem nézve Lujzára, arca érzéketlen és alakja mozdulatlan maradt.

Csupán kezével beszélt, tenyerének és ujjainak érintésére öntve lelkét, a legváltozatosabb, szenvedélyes beszédet mondotta, melybe nyájas enyelgés, gyöngédség és hűvös vegült. Lujza néhányszor megpróbálta gyengéden visszahúzni kezét, ő ilyenkor erővel visszatartotta. Felmélt arczával nézte az oltárt, mintegy elmerülve az orgona játékába, a pap hangjába, a nép énekébe. Valóságban nem követte az imákat, de érezte az Isten jelenlétét elragadtatásában, a szeretet és fájdalom fellobbanásában, Istenbe vetett reményében.

Lujza megfogta volt kezét, mert kitalálta, hogy imádkozik, hogy minden aggodalma, minden kétsége megfordul szívében. Igazán bátorságot akart belé önteni, meg léven győződve, hogy javára fog valni ez a fájdalom elhatározás. Félreértette a kézzorítást, mely felelt neki, szenvedélyes tiltakozásnak vélte az elválás ellen, s miután ezt nem helyeselhette, bármily kedves volt neki, minduntalan igyekezett kezét visszahúzni. Végre az Úrfelmutatásnál Franco vette vissza tiszteletből az övét. Ezután karjaiba kellett vennie Máriát, a ki elaludt s tovább aludt, fejével apja vállán, békés szép arczocskáját mutatva. Nem tudta a kis kedves, hogy papája messze-messze el fog menni s papájának egészen ellágyult a szíve attól a meleg kincstől, mely fölötté lélegzett, attól a fejecskétől, mely az erdei madarak illatát árasztotta. Úgy rémlett neki, mintha már elment volna s a leánya keresné és siratná őt, s akkor vágya támadt erősen karjaiba szorítani, de azonnal megállította a félelem, hogy felkelhetné.

Egy «moderateur»-lámpa volt meggyújtva Gilardoni szalonjában, jókora tűz égett a kandallóban, Pinella mindent elkészített a pucshoz, melyet Lujza csinált meg, mert a tanár, mintha elvesztette volna fejét, egyebet nem tett, mint ostobának és marhának szidta önmagát. Eleinte nem lehetett belőle egy szót se kivenni; majd lassankint előkértül az esernyő alatti paradicsom története és ennek a paradicsomnak bizonyos pokoli következményei. Mikor lementek a templom lépcsőjén, ez a párbeszéd folyt le közte és Eszter között:

— Tudja, donna Eszter, majdnem félek, hogy megbántottam.
— Hogyan?
— Azzal az esernyő-üggel.

Doby (Hung.-Csi), Andorffy (Puck), Petrá (Szárdia).

LEHÁR «HÁROM FELESÉG» CÍMŰ OPERETTJE A NÉPSZÍNHÁZ-VÍGOPERÁBAN. (Jelenet a II. felvonásból.)

— Micsoda esernyővel?
A tanár nem tartotta jónak ismételni a bókját.
— Tudja, mondtam magának valamit...
— Mit?
— A paradicsomról volt szó...
Csend Eszter részéről.
— Én, mikor olyan egyénnel vagyok, a kit becsülök, igazán egész szívemből becsülök, akkor könnyen mondom ügyetlenségeket. Szinte most is szeretnék egyet mondani, donna Eszter.

— Ügyetlenséget soha! — felelte Eszter és eltávozott tőle, hogy Ciával elmenjen Oriába. Valójában azonban Gilardoni úgy adta elő, hogy értésére adta nagy szenvedélyt s hogy donna Eszter méltatlankodott e miatt. Francónak nagy kedve volt nevetni; Lujza tréfálva mondta:

— Majd én megcsinálom a pucst, a békét és mindent, s ön máskor ne legyen olyan rettentően kisértő!

Kicsibe múlt, hogy a szegény tanár le nem térdelt Lujza egyik cipőjét megcsokolni, majd újra bátorságot vevén, ellátta házigazdái teendőit és felszolgált a pucstól barátainak.

— Nézzétek Máriát, — szól Franco halkan. A kicsike elaludt a tanár karszékeiben az ablak mellett.

Francó fölemelte a lámpát, hogy jobban lássa. Égi kis teremtménynek látszott, a ki a csillagok fényével hullott oda, a mint elszunnyadva, arczán földöntúli szelidség és titokteljes ünnepélyesség áradt el.

— Kedvesem, — szól Franco. Magához vonta egyik karjával feleségét, folyton Máriát nézve. Gilardoni odajött mögéjük.

— Mily szép! — mormolta, s a kandallóhoz visszatérve, felsóhajtott, — ti boldogok!

Ekkor Franco elérzékenyülve, felesége fülébe súgta:

— Megmondjuk neki?
Az nem értette, szemébe nézett.

— Hogy elutazom, — szól emez ismét halkan.

Lujza összerendezt s így felelt:
— Igen, igen! — Egészen meg volt hatva, mert nem várta ezt s a templomban még határozatlannak tartotta őt. Meglepetése nem került el Franco figyelmét. Zavarba hozta őt, elhatározásában megingatva érezte magát s az asszony megértve ezt, hevesen ismételte: «igen, igen» és Gilardoni felé tolta őt.

— Kedves barátom, — szól Franco. — Mondanom kell önnek valamit.

A tanár, elmerülve a tűz szemléletébe, nem felelt. Franco vállára tette egyik kezét.
— Ah, — szól az felrezenve. — Bocsnát! Mit akar?
— Ajánlanom kell önnek valakit.
— Nekem? Kit?

— Egy öregot, egy asszonyt és egy gyermeket.

A két férfi hallgatva nézte egymást, az egyik meghatva, a másik elbámulva.

— Nem, érti? — suttogta Lujza.
Nem, nem értette, nem felelt.

— Önnek ajánlom — ismételte Franco, — feleségemet, leányomat és öreg bácsinkat.

— Oh! — kiáltott fel a tanár, majd Lujzát, majd Francót nézve.

— Elmegyek, — szól ez olyan mosolylyal, mely fájt Gilardoni szívének. — A bácsinak még nem mondtuk meg, de el kell mennem. A mi körülményeink között nem maradhatok itt úgy, hogy semmit se tegyek. Azt fogom mondani, hogy Milanóba megyek. A ki akarja, elhiszi; a helyett pedig Piemontban leszek.

Gilardoni összecsapta kezeit szótlanul, elképedve. Lujza megölelte Francót, megcsókolta, mellére hajtotta fejét, behúnyt szemmel. A tanár azt képzelte, hogy fájdalommal hajol meg férje akarata előtt.

— Oh, hallja, — szól Franco felé fordulva, — ha háború volna, érteném; de így, ha ily bánatot okoz feleségének, anyagi okokból, nem teszi helyesen!

Lujza egyik karjával átölelte tartva férje nyakát, a másik kezével csendesen intett Gilardoninak, hogy elhallgattassa.

— Nem, nem, — suttogta, ismét összefonva karjait Franco nyaka körül, — jól teszed, jól teszed.

S miután Gilardoni megmaradt nézete mellett, eleresztette férjét.

— De tanár úr, — szól, kezeit rázza feléje, — ha én mondom önnek, hogy jól teszi, ha elmegy, én, a ki neje vagyok! Kedves tanár úr!

— Végre is, asszonyom, — tört ki Gilardoni. — Azután azt is kell tudni...

Francó hevesen feléje nyújtva karjait, felkiáltott:

— Tanár úr!
— Roszúl teszi! — ismételte ez. — Roszúl teszi.

— Mi az, Franco? — kérdezte Lujza csodálkozva. — Van valami, a mit én nem tudok?
— «Hogy» el kell mennem s el fogok menni, nincs semmi egyéb!

Mária hirtelen felébredt atyjának kiáltására, s izgatottnak látván mamáját, sirni készült. Keserű könnyekre fakadt: «papa, nem el, papa, nem el!» Franco karjaiba vette, megcsókolta, simogatta. A gyermek zokogásai között ismételtette: «papám, papám!» komoly és szomorú hangon, a melyet fájt hallani. Atyja egészen magához szorította, biztatta, hogy mindig vele maradjon, és sirt fájdalomában, hogy megcsalja, meghatottságában, hogy ez az új gyengédség épen most támad.

(Folytatása következik.)

AZ ÚJ NÉPVÁNDORLÁS.

Néhány évvel ezelőtt a német császár, a kiről el kell ismerni, hogy van bizonyos érzéke a kor uralkodó eszméi iránt, közölt egy sajátos képet, valami inkább plakátot, mint festményeszerű rajzolatot, mely alá a következő titokzatos szavak voltak írva: «Európai népei, óvjátok legszentebb javaitokat.» Magának e képek elétere egy görögös mezű és fegyverzetű istennő-társaságot ábrázolt, melyben a rejtvényfejtésre hajló emberek külön-külön megkülönböztethették Anglia, Németország, Franciaország s a többi nagyhatalom jelképes képviselőjét, a háttére pedig egy fantasztikus szörnyet, mely mint valami felhők közt trónoló gonosz istenség, fenyegetőleg nézett az európai népeket képviselő amazonokra. A szerző ugyan nem értelmezte közelebbről képét, nem mondta meg, mitől óvják Európa népei legszentebb javait, ennek ellenére azonban kialakult az a közfelfogás, hogy a leghatalmasabb katonai állam császára műkedvelői hujlamának eme termékében az ázsiai mongol népek felől támadható veszedelemre célezett. Az a rokonszenvező állásfoglalás, melyben a németiség Oroszországot nagy küzdelmében Japán ellen támogatta, megerősítette ezt a feltevést. Azok a tünetek pedig, melyek az utóbbi években a mongol népek mozgólódásáról szólnak, ért-

Turehanyi Olga (Coralie), Környei Béla (Adhemar).

Küry Klóra (Lóri), Sajó Géza (Turi), Turehanyi Olga (Coralie).

LEHÁR «HÁROM FELESÉG» CÍMŰ OPERETTJE A NÉPSZÍNHÁZ-VÍGOPERÁBAN. (A II. felvonásból.)

hetővé teszik, hogy az emberiségnek nemcsak politikai, de, a mi ennél szélesebb, kulturális látásterén egy új fantom, egy új világprobléma árnya jelent meg: a mongol veszedelem kérdése. Annak az amerikai hajóhadnak is, mely most Brazília táján, de a Csendes-óceán felé törekedve, gőzöl, a szén mellett, az az aggoskodás is fűti kazánjait, melyet ez a kérdés a nagy tengerentúli köztársaság társadalmában támasztott.

A sarga embernek ez a jelentése a mi európa-amerikai történelmünk színpadán sokkal több, mint politikai kérdés. Vallási, társadalmi, tudományos, művészeti vonatkozások egész tömkelegéből szövedik az a felhő, mely mongol kérdés gyanánt a mi fehéremberi látásterünk szélén keletkezett. Mert valóban nincs kevesebbről szó, mint arról, hogy egy magától értetődő dolog, egy elvitázhatatlannak vélt jogcsinunk egyszerű kétségessé kezd válni. A fehér ember, Európának és Amerikának a birtokosa, egyszersmind egész bolygónk urának tekintette magát. Csak arról lehetett szó, hogy melyik fehér nemzetnek melyik földrägr jusszon, de a fehér, olykor árjának vagy kereszténynek is nevezett, s így persze kissé szűkített fogalmi körű emberfajának kizárólagos uralkodó szerepe azonban a megdönthetetlen, örökre eldöntött dolgok közé sorozódott. Ennek a hitnek a megingása ép oly hallatlannak és szörnyűnek tűnik fel, mint például az a feltevés, hogy az embert, a természet koronáját, az állatvilág tetejét egyszerűen detronizálja valami még okosabb, vagy még erősebb állatfaj! Mert a miképen hiába vizsgáljuk a természetrajzot, nem találunk egy állatfajt se, mely elvehetően túllünk e bolygó felett való uralmunkat, hiába kerestünk mindmostanáig feltételesen szemünk a térképen egy oly népfajt, egy oly kultúrát, mely vitássá tehetné volna fölényünket a többi népfaj fölött. Régi, kiégett tűzi civilizációkí romjai napra sok helyen, Egyiptomban, Ázsiában, Amerikában, meredtek a művelődéstörténet felé. De ez már mind a múlté. A jelenben mindmostanáig az amerikai és európai kulturfajoknak civilizációja versenytárs nélküli veszedelmességében jelent meg az emberiség szemlélője előtt. Ez látszott az emberiség végérvényes ormának, a miként az emberiség az állatvilág végérvényes ormának tűnik fel.

Mindmostanáig! A japánok feltűnése, először a művészeti élet terén a tizenkilencedik század második felében s a politikai élet terén a huszadik elején azonban mind e rózsás örök-uralmi álmok szigorú megvizsgálására kényszerített. S eme vizsgálódás közben rájött a fehér faj fia arra, hogy ha a Csendes-óceán vad szigetlakói vagy a szintén alacsony fejlődési fokú afrikai négek, sőt a nagyjábólra mifelénk gravitáló keletázsiai szemíták nem fenyegetik is ezt a szupremáciát, egy hatalmas, sok száz millióra menő népfajta, a mongol, igen is félelmes vetélytársra válhatik. E fajának legnépesebb s legrégebb kulturájú képviselője, a kínai, nem egy szempontból úgyis megelőzte Európát. Már az a tény, hogy évszázadokig elzárkózva, külön világ gyanánt élt s gögösen elutasította a fehér ördögök civilizációját, arra vallott, hogy itt nem egyszerűen egy barbár emberhalmazzal van dolgunk, hanem egy jelentős, esetleg vetélytársra emelkedő néppel. A másik, modernebb, mozgékonyabb, de kisebb mongol nép, a japán sikereinek mindnyájan tantú voltak. Maguknak az egyes japániaknak ügyességéről, szorgalmáról, értelmességéről pedig legközelebbi szemlélettel minden nagyvárosi ember meggyőződhetett. Nyilvánvaló tehát, hogy a sarga embert nem tekintheti a fehér annak, mint a tompa, állatéletet élő feketét vagy a haldokló vöröset: szolgahadnak, kizsákmányolási anyagának vagy néprajzi érdekességnek. Nem, ezek a sarga bőrű, ferde szemű, kiálló pofacsontú emberekkel szemben egy respektust-ébresztő, sőt megfélemlítő érzés támadt bennük. Talán ez a népfaj az utód, a romló fehér faj bolygónk feletti uralmának örököse? Talán a japánok liaojangi és mukdeni győzelmében egy épen olyan világtörténelmi esemény indult meg, a milyen a cimberék és teutonok noreiai győzelmében megkezdődött: egy megkorhadó emberfajta uralmának összeomlása és felváltása egy frissebb, egészségesebb fajtaé által?

Alig van a levegőben ma ennél izgatottabb kérdés. A történelem nagy ismétlődéseinek egyike előtt állnánk tehát e szerint. Mint egykor a barbár, friss, harcraolni akaró és meghalni tudó germán barárok előzőlötték a római kultúra derűs országait, úgy fogja talán a mongol nép-tenger elárasztani az árja földrészeket? Kérdés, hogy így lesz-e, de kétségtelen, hogy óriási kérdőjelként ott lebeg ez a lehetőség már egész Ázsia fölött. Amerikába, a fehér faj újabb és kevésbé sűrűn lakott földrészébe, már megkezdődött a mongol át-

század második felében s a politikai élet terén a huszadik elején azonban mind e rózsás örök-uralmi álmok szigorú megvizsgálására kényszerített. S eme vizsgálódás közben rájött a fehér faj fia arra, hogy ha a Csendes-óceán vad szigetlakói vagy a szintén alacsony fejlődési fokú afrikai négek, sőt a nagyjábólra mifelénk gravitáló keletázsiai szemíták nem fenyegetik is ezt a szupremáciát, egy hatalmas, sok száz millióra menő népfajta, a mongol, igen is félelmes vetélytársra válhatik. E fajának legnépesebb s legrégebb kulturájú képviselője, a kínai, nem egy szempontból úgyis megelőzte Európát. Már az a tény, hogy évszázadokig elzárkózva, külön világ gyanánt élt s gögösen elutasította a fehér ördögök civilizációját, arra vallott, hogy itt nem egyszerűen egy barbár emberhalmazzal van dolgunk, hanem egy jelentős, esetleg vetélytársra emelkedő néppel. A másik, modernebb, mozgékonyabb, de kisebb mongol nép, a japán sikereinek mindnyájan tantú voltak. Maguknak az egyes japániaknak ügyességéről, szorgalmáról, értelmességéről pedig legközelebbi szemlélettel minden nagyvárosi ember meggyőződhetett. Nyilvánvaló tehát, hogy a sarga embert nem tekintheti a fehér annak, mint a tompa, állatéletet élő feketét vagy a haldokló vöröset: szolgahadnak, kizsákmányolási anyagának vagy néprajzi érdekességnek. Nem, ezek a sarga bőrű, ferde szemű, kiálló pofacsontú emberekkel szemben egy respektust-ébresztő, sőt megfélemlítő érzés támadt bennük. Talán ez a népfaj az utód, a romló fehér faj bolygónk feletti uralmának örököse? Talán a japánok liaojangi és mukdeni győzelmében egy épen olyan világtörténelmi esemény indult meg, a milyen a cimberék és teutonok noreiai győzelmében megkezdődött: egy megkorhadó emberfajta uralmának összeomlása és felváltása egy frissebb, egészségesebb fajtaé által?

Alig van a levegőben ma ennél izgatottabb kérdés. A történelem nagy ismétlődéseinek egyike előtt állnánk tehát e szerint. Mint egykor a barbár, friss, harcraolni akaró és meghalni tudó germán barárok előzőlötték a római kultúra derűs országait, úgy fogja talán a mongol nép-tenger elárasztani az árja földrészeket? Kérdés, hogy így lesz-e, de kétségtelen, hogy óriási kérdőjelként ott lebeg ez a lehetőség már egész Ázsia fölött. Amerikába, a fehér faj újabb és kevésbé sűrűn lakott földrészébe, már megkezdődött a mongol át-

szívargás. A Csendes-óceánt, a föld e legnagyobb tengerét a japán már csak egy tónak tekinti, akárcsak a régi rómaiak a Földközi-tengert, s a mérhetetlen víz mindkét végén magáévá igyekeznek tenni a partokat. Kalifornia s a többi nyugati állam tele is van már a sárgákkal s a kínai már régóta küzd itt a fehér ellen, a japán pedig most kezdett nagyobb arányokban átszállingózni. A napos lobogó országának legutóbbi összetűzése a csillogó lobogóval, melylyel összefügg az amerikai flotta utazása a nyugati vizekre, már egy múltó kiélekedése volt ennek a majdan talán világokat felforgató ellentétnek.

Az bizonyos, hogy a nagy mongol ember-tenger, mely eddig álló vízként trespéd, megmozdult s nemcsak medrét kezdi szélesíteni, hanem apró kis patakokban a világba szerte-folyini. Manzsurában, Kaliforniában, Kelet-Indiában mindenütt azt kezdi csinálni a japán, a mi eddig a fehér emberek kiváltsága volt: gyarmatosítani kezd. Igaz, sok helyütt nem mint állam, hanem csak egyénekint, de azért ez alapjában ugyanaz. Az új népvándorlás már meg is kezdődött.

Most már csak az a kérdés, vajjon miként az első, időszámításunk első századaiban lezajlott népvándorlás, ez a második is véres harcokban, gyászos pusztításokban fog-e megnyilvánulni. Meglehet. Feltehető azonban, hogy ez az új népvándorlás, a mongolok világhódítása más formában fog végbemenni, mint a germánoké. Ezeket ugyanis nagyjábólra nomád, állattenyésztéssel, vadászattal foglalkozó népek voltak. Esmény gyanánt lebeghetett még előttük a tartós letelepedés s a földművelés. Életkérdésük volt mindenesetre a nagy termékeny földbirtok, a korlátlan hatalom bizonyos tekintetében. Küzdelmük tehát az általuk óhajtott terület bíró népekkel természetesen véres, fegyveres győzelem volt. A mai civilizált népek, még pedig a mongolok is, csak annyiban és oly mértékben válnak konok ellenfélle, a mely mértékben civilizálódnak, többé-kevésbé az ipari termelés színvonalára jutottak s így nem annyira földterületek megművelésére, hanem árucikkkel eladására törekednek. Ugyanez a foka a fejlődésnek teszi továbbá lehetővé, hogy különböző fajtájú népek tagjai összevegyülve, egy társadalom munkájában együttműködve éljenek és egymást mintegy áthatva, terjedjenek és szaporodjanak. A mongolok és elsősorban

PLAKÁT-HORDÁROK.

most a japánoknak nem lehet más céljuk, mint hogy maguk számára a szabad letelepedési jogot bárhol s iparüzikkek számára bizonyos érdekkörököt biztosítsanak. Kétségtelen, hogy ez a törekvés is vezethet véres harcokra, a miként az európai gyarmatosító népek közt már vezetett is. Nem tartozik azonban annyira az e fajta hódítás és terjeszkedés természetéhez, a miként a régi germánok vándorlásához hozzá tartozott. És ezért remélhető, hogy ez az új népvándorlás nem is lesz oly véres, mint a régi. Sz. Z.

A FÉLISTEN.

Gozsdu Elek színműve.

A divatos színművektől elütő, a maga nemében egészen egyedül álló kérdés megoldására vállalkozott Gozsdu Elek, elbeszélő irodalmunk régi elismert jelese. Bárhogy vélekedjünk is Gozsdu drámaírói jártasságáról, kétségtelen, hogy különös és merészet akart alkotni s hogy gondolata és írásmódja sajátosságával nemcsak meglepte, hanem több helyen el is ragadta a közönséget. A szerző képzőművészeti drámát akart írni, helyesebben víta-íratot a szép kérdéséről. Tragédiát, a melyben az esztétika elméleti tételei okozzák a

TÁROGATÓS AZ URNÁNÁL, A KAPLONY-UTCA SARKÁN.

személyek közötti összeütközéseket s melyben végül egy széptani kérdés nyer megoldást.

A vitázó felek: *Giorgione*, a híres velencei festő és szíve választottja *Cecilia*. A legnemesebb és legbensőbb kötelek fűzi őket egymáshoz. A férfi ihletet merít a nőtől, — a nő meg büszke erre, boldog szerelmében s világot sem lenne más férfié. Ily sűrű hű szerelmek között ugyan mikép keletkezhetik tragédia? Nos csak úgy, hogy egy elvont széptani kérdés fölött eltérő nézeteket hangoztatnak. A férfi azt állítja, hogy a művész az ihletet önmagából meríti, — holott a nő azt vallja, hogy ő ihletet meg a művészt. A vita elmégesedik, úgy mint Arany János *«Fülemülé»*-jében s a két szerelmes elkecsereedik egymástól.

Már e kezdeten is megállapítható, hogy a tragikus összeütközésre egy alapján jelentéktelen, komikus motívum szolgál. Hisz bármily fontosnak tartja az esztétika tanára a kérdést, hogy honnan merít a művész ihletet, szerelmes szívek halálos összetűzésére mégsem elég komoly, valóságos ok. Ha az elméleti kérdés csak valami ürügy volna, a mely mögött a szerelmek valamely igazi benső ellentéte lapangana: — még csak elfogadhatók tragikus kiindulásként. De csakhamar kitűnik, hogy sem a férfi, sem a nő lelkében más mint akadémikus ellentét nincs. A nő ugyan más férfi

karján távozik, de hű marad élete párjához s visszatér hozzá, oly szerelmesen és tisztán, a hogy töle távozott.

A férfi meg elhagyta egészen boldogtalanra lett, művészi erejét is elvesztette, beteg a szerelmek. Hát mért kineznek egymást, ha egymás nélkül élni nem tudnak? Azon az esztétikai kérdésen ugyan hamar összebékülhetnének! S a mit a harmadik felvonásban későn vallanak be egymásnak, azt mindjárt az első felvonásban ideje korán ismerhetnék be. A férfi mindjárt módosíthatná nézetét — a mit végül még is tesz — hogy az ihletet nem magából, hanem a nőtől meríti, — viszont a nő is mindjárt fordíthatna korábbi elvén s kifejezhetné, — a mit végül ki is fejt — hogy de bizony a művész önmagából meríti a sugalmat.

De e felfogások kölcsönös kicserélésére a két alaknak tragédián kell átmennie, egymást kölcsönösen boldogtalanra kell tennie. A férfinek a nő nélkül el kell vesztenie alkotó erejét, — a nőnek meg élete támaszát. Csak hogy még így sem lenne a mű tragédiává. Hiszen bármily későn, de mégis csak egymásra talál a pár s ismét egyesülhetne. Hogy mégis tragédia támadjon — arra való a *deus ex machina*, a pestis, a mely Velenczében pusztít s mely végül a két egymásra talált szerelme megöli. Csak hogy e *deus ex machina* ép úgy léphetne fel a mű elején, mint a hogy végén lép fel, — s a szerelmek széptani vitája nélkül is bizonyára föllépne.

KABARET AZ OMNIBUSZON.

A BUDAPESTI GYERMEKNAPOKRÓL.

Gozsdu Elek kétségtelenül igen szellemes antitézisre építi fel tragédiáját. Ötlete az, hogy a művész, a ki kezdetben azt állította, hogy önmagából merít ihletet, végül megtér s a nőben ismeri fel ihlete kútforrását, viszont a nő, a ki eleinte önmagát állította oda az ihlet sugalmazójának, utóbb töredelmesen a művészből helyezi vissza az alkotó erőt. De fölmerül a kérdés, hogy a szellemes csatározásban kinek van igazsága? Fájdalom, kiderül, hogy egyiknek sem. Önmagából nem merít a férfi ihletet, hisz kitűnik, hogy a nő nélkül tönkre megy. A nőtől sem merít, hisz kiderül, hogy az asszony nem képes őt megmenteni.

Marad egyedüli valószínűségnek az a felfogás, hogy itt tulajdonképpen csak egy komikus félreértés forog fenn, meg egy baleset, a melyet a pestis járványszerű föllépte idéz elő. De ha így a mű alapötletét el sem fogadjuk, nem zárkozhatsz el Gozsdu Elek egyéb értékes tulajdonságainak méltatása elől. Mindezek előtt kiváló dicséret illeti az érdemes szerzőt azért a nagy és igaz lelkesedésért, a melylyel a képzőművészetek s általában a szép kérdései iránt viseltetik. Művéből csak úgy árad a rajongás Olaszország művészi fénykora iránt. Kitűnően állítja szembe a német üzleti szellemet az olasz művészi eszményiséggel. Szinte ódat zeng a művészetről, legerősebben

GYERMEK A GYERMEKEKNEK.

A RÁKÓCI-ÚT ÉS ERZÉBET-FÖL-ÚT SARKÁN.

abban a jelenetben, a melyben Velence dogeja, halálosan sértve, még sem bünteti a művészt, annyira imádja a művészetet. S nem kárba vesztett a munka a mi viszonyaink közepette, hiszen örömmel kell fogadnunk minden szót, a mely nyílt színpadon a művészet megbecsülésére akarja tanítani közönségünket.

A Nemzeti Színház mindent elkövetett a szép lelkű és nagy olvasottságú szerző műve érdekében. Különösen Márkus Emilia fejtette ki gazdag művészetének minden adományát s a közönség úgy a művésznőt, mint a szerzőt zajos ünneplésekben részesítette.

Palágyi Lajos.

A BÉCSI SAKKVERSENY.

A sakközönség érdeklődésének középpontjában most a bécsi sakkverseny áll, a mely bennünket, magyarokat annyival is inkább érdekelt, mert részt vesz benne *Maróczy Géza*, a magyar sakkmeister is.

Maróczy szereplése annál izgatottabb és érdekesebb teszi a sakközönség számára: ezt a mesterversenyt, mert minden résztvevő közül kétségkívül ő az a sakkmeister, a kinek az első díjat meg kellene nyernie. Van azonban a magyar mesternek egynehány olyan ellenfele, a kik ugyancsak erősen törekednek az első hely felé. A legjelentősebb és legkomolyabb ellenfele *Maróczy*-nak a bécsi *Schlechter*, a ki az utóbbi sakkversenyek során nagyon sokat fejlődött és a kinek a többi sakkmeisterrel szemben megvan az az előnye, hogy az ott-hon kényelmét élvezheti és ezzel elkerüli azokat a

fáradalmakat és kellemetlenségeket, a melyek olyan jelentékeny mértékben befolyásolják a többi mesterek egyes eredményeit.

Schlechteren kívül még *Rubinstein* és *Duras* is komoly ellenfelek. Mind a ketten a fiatal sakkmeistergárda legkiválóbb tagjai közül valók és bizonyos, hogy a verseny végeztével az első helyek egyikén fogjuk őket találni. Valamennyi sakkmeister közül azonban csak *Maróczy* és *Schlechter* azok, a kik jóformán minden meglepetés okozása nélkül fejezték be egyes ellenfeleikkel való mérközésüket és bizonyos, hogy az első győztesnek e két mester közül kell kikerülnie. *Maróczy* pihent erővel indult erre a versenyre és energiájának már eddig is eléggé kifejezést adott. Azokra azonban, a kik közelebből ismerik a magyar mester játékerélyét, nem lesz meglepetés, ha azt fogják tapasztalni, hogy a magyar mester a verseny második felében fogja kifejezni teljes energiáját.

A többi elsőrangú sakkmeister közül *Marshall* eddigéig teljesen következetes volt önmagához; hol nagyon rosszul, hol nagyon jól játszott, a végeredményben azonban mindig meglepetést keltett.

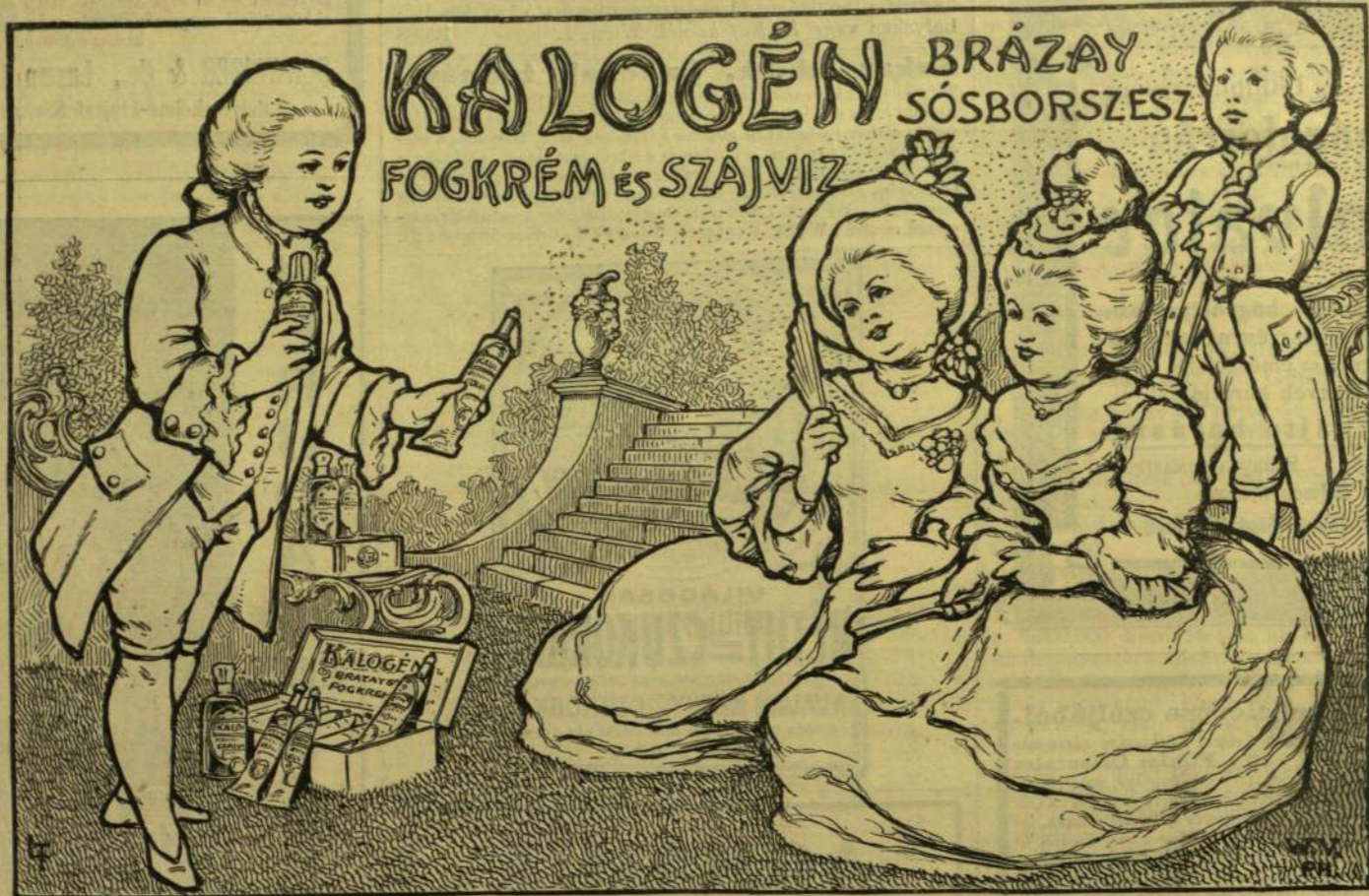
Érdekes, hogy ezen a versenyen sokan résztvesznek az idősebb sakkmeisterek közül, a kik jó ideje nem szerepeltek a nyilvános sakkversenyeken. Kimagasló eredményt azonban nem tudtak előmutatni, a mi érthető is, mert hiszen nincs meg bennük az az energia, a mely egy ilyen nagy verseny végigküzdéshöz szükséges.

Mindezt összevéve: Ez a sakkverseny egyike a legérdekesebbeknek, a melyek az utóbbi időben le-

GRÓF BATHYÁNY LAJOSNÉ URNÁJA A FERENCZIEK TERÉN.

A BUDAPESTI GYERMEKNAPOKRÓL.

KALOGÉN BRÁZAY
SÓSBORSZESZ
FOGKRÉM ÉS SZÁJVIZ

Szépítő Kúrát

végezhet mindenki odahaza, ha egy dr. Jutassy-féle szépítő készletet beszeres.

Bőrszépítő készlet a normális, ép, tiszta arcbőr szűpégének újraalakítására és megőrszésére; száraz, sűrűs, durva, himlő, feszülő, viszkető, hervadó bőrre; ráncok és libabőr ellen.

Bőrgyógyító készlet fényes, zsíros, poros, pattanásos (vimmeris), eres, vörös arc, vörös orr, vörös kéz, lagyási foltok és fésűs ellen.

Bőrtisztító készlet. Elszárgult, leharcolt napcsíttartó arckorok fehéritésére, szűp és májolt ellen.

Hámlasztó készlet. Lencsefoltok, tág pórusok, pattanásnyomok, rózsapattanás (rosacea) bőrkeményedés, borvirág, himlőhely és sábelny ellen.

Haj-gyógyító készlet hajkorpa, hajhullás cll. s kopaszod. megakadályozására.

Ezen készletek fel vannak szerelve a megfelelő szappannal, szűpéses kozmetikai eszközökkel és szerekekkel, melyeknek hatását 1892 óta ezer és ezer arcon tapasztaltuk s a melyeknek ártalmatlanságáról az intézet főorvosa: dr. Jutassy József kozmetikus bőrgyógyász, egészségtanár kezeskezik. kinek receptjei szerint a szerekek készülnek. A kísérő használati utasítás alapján mindenki sikeresül kezelheti önmagát azon szűpesség-hibája ellen, melynek megfelelő készletet beszeres. Jutassy dr. «Szűpességápolás» c. könyve minden készlethez mellékelve van.

Minden egyes készlet ára 5 korona.

Készül és elárulja személyesen vagy posta útján a **Kozmetikai Gyógyintézet** Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 4. sz. 1. em.

Kapható vagy megrendelhető az intézet kivül minden gyógyszerárban. — Főraktár: Török József gyógyszerár 12403 Budapest, VI., Király-utca 12. szám. 12402

Serravallo

CHINA-BOR VASSAL

Higiénikus kiállítás 1906. Legmagasabb kitünt. Erősítőszeg gyengélkedők, vérzéseknek és lábbadozók számára. ztvágygerjesztő, ideg-erősítő és vérjavító szer.

Kitűnő íz. 3000-nél több orvosi vélemény.

J. SERRAVALLO, Trieste-Barcola.

Vásárolható a gyógyszerárakban filléres üvegekben 4 K 2.00, egész literes üvegekben 4 K 4.80.

HA FÁJ A FEJE,

ne tévoldázzék, hanem használjon azonnal!

Borotvás-féle MIGRAIN-Pasztilát

mely 5 perces alatt mindenféle természetű ideges fejfájást, még ha krónikus is, megszüntet. Felidomul minden eddig ismeret szer. Hatalos kémia, még a leghevesebb fejfájásnál is. 12300

Főraktár: **Borotvás Tamás** gyógyszerár Kispes, Rákóczi-utca 6. Kolozsvárt.

Ingyen postal szállítás 3 doboz rendeléskor.

Ingyen és bérmentesen!

küldöm meg mindenkinél nagy és gazdagon illusztrált főrajzgyűjtemest 3000-nél több képpel, mindennemű szolid, jó és olcsó zeneművekről, és. és kir. udv. szállító

Konrad János zeneművészeti-üzemeltető Brűx 482. (Csehország.)

Tanulóegedű vonó nélkül csak K 4.80, 3.30, 6.—. Heggedűvonó K —30, 1.—, 1.40 és féljűb. Csiterék, harmonikák stb. rakliron. Tessék katalogst kérni. 19076

Hessen nagyhercegségi

„Bad-Nauheim“

Frankfurt/M. mellett.

Szívbetegségek. Kőszvény. Rheuma. Női betegségek. Görvélýkór. Idegbetegségek.

1907-ben 29,668 látogató 419,277 fűrdő.

Utakúrta a Nidda közelében fekvő, bájos fekvésű kis és csendes nagyhercegségi fűrdő, Salzhausen (a Friedberg-Nidda-vonal megállólýhelye) igen ajánlatos. Szűp erdei sétányok, söfűrdő, vívforrások, pompás levégő.

Körűlbelűl 100.000 drb. használatban. 5 évi jótállás. 8 napi próbára.

SOLING SILBERSTAMM

31. sz. borotva. Legismertebb solingeri esztétizált mabb solingeri ábrándűlvány-lyel, ábra szerint, tokban K 2.50. 32. sz. Ugyanaz, de 1/1 2 homorura kőszűrűve ábrándűlvány-lyel, ábra szerint, tokban K 3.—. 33. sz. Ugyanaz, de 1/1 homorura K 3.80. 8700. sz. Fekete sima hüvelyű 1/4 homorura K 1.50. Borotválókészlet (a Friedberg-Nidda-vonal megállólýhelye) 60 fillérral drágább. Ninos kockázat! Ha nem teszik, pénz vissza. Szűkűldésűt eszközűl utánvét mellett a világhírű szállító cég

Konrad János, es. és kir. udvari szállító Brűx, 1115. sz. (Csehország.)

Főrajzgyűjtem 3000 ábrával kívánatra ingyen és bérmentve.

KNUTH KÁROLY

mérnök és gyáros 11920

Cs. és kir. fensége József főhercege udv. szállítója.

Gyár és iroda:

Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.

Központi víz- és gőzfűtések, légszűpés- és vízvezetékek, csatornázások, szűpűfűtések, szűpűtűnyűk, vízszűpművi emelőgépek stb.

Tervek, költségűtések, jűvedelmi előírányzatok gyorsan készűtűtnek.

■■■■ AZ ASZTALOSOK SZŰVETKEZETI BUTORCSARNOKA ■■■■

A budapesti asztalos-ipartestűlet védnűksége alatt álló **BUTORCSARNOK**

és Hitelszűvetkezet, mint az Országos Központi Hitelszűvetkezet tagja, fűlívja a nagyérdemű butorvásárló közűnség figyelműt a **VIII., József-körűt 28. sz., Bérkocsis-utca IV., Belváros, Ferenciek-tere 1.**

alatti királyi bérpalotában dusan fűlszerelt modern és stűlszerű lakberendezésűneik megtekintésűre, a melyek jűtányos áron jűtállás mellett adának el.

A Butorcsarnok szűvetkezet részűre kizárűlag csak budapesti képesűtűt asztalos- és kárpítosnesterűk dolgoznak, Budapest körűnyékűn készűtűt, vagy bécsi silány áruk eladásával nem foglalkozik. Megrendelésűhez tervezetűt és költségűtűtűt kívánatra készűtűnk. 12817 Minden egyes butordarab bizűtűtség által fűlűlbrűlva.

FORSTNER

Quillaja-Panama Szűnszappan

szűncziációs új magyar találmány, mely 30 % (Quillaja) Panama-gűyűkér-kivonatűt tartalmaz. Szűnes ruhát hideg, meleg vagy langyos vízben azonnal ki lehet mosni a nélkül, hogy szűnűt vesztűné. Az új olűsű és jű Forstner Quillaja Panama Szűnszappan nagy megtakarítást minden háztartásra nézve. Darabja 20 és 40 fillér. Kapható mindez fűszerkereskedűben és drogeriában. Egyedűli fűrűktár: Telefon 14-27.

TIRGRAM-TÁRSASÁG, Budapest, IV., Károly-utca 1. sz.

BŰRSZÉKIPAR.

KENDI ANTAL Budapest, IV., Károly-utca 2.

Angol bűrbutor készűtűse, festűse és renoválása saját műhelyben. — Ebédlűszűkek, irodafűtelek valűdi bűrrel, űlűbutor-állványok kárpítűzására. — Szűkatalakítűsok. 12680

FŰLDES MARGIT CRÈME

LEGJŰBB ARCZSZűPÍTŰ SZER

A gűge, torok, tűdű, gyomor, bél, vese, hűlygűy huroros bántalmainál felűlűmulthatatlan

A MÁLNÁSI

Siculia

ARTÉZI GűYŰGVIZ

KAPHATŰ MINDENŰT

FŰ. BRÁZAY KÁLMÁN CEGMEL

RAKTÁR BUDAPEST, VIII., JŰZSEF-KŰRŰT 37/39

Csak „SICULA” névvel ellátott űvegek valűdiak.

KERŐZŐBET NYŰVEN ÉS BÉRMENTVE

KERTALMÁTSZŰPÍTŰ

WEBER-KÁROLY

TÁJKERTESZ

RŰZSÁTELEP-GűYŰMŰCS ÉS DISZFűRSKOLA-TULAJDONOS BÉKÁSMEGYEREN BUDAPEST-MELLITT

ÉKSZEREK, EZŰSTNEMŰEK,

gyári áron egyházi szerek, órák, angol francia és china-ezűst disztűrgyak, a legűjűbb angol rendszer szerűnt beszereshetűk **részletűtűzetűsre**

Sárga János ékszűgyárostűl Kolozsvárt.

Krűpes nagy árűjűgyűcsűtű ingyen.

WRIGHT viághűrű lawn-tennis Kertesz Budapest. Árűjűgyűcsűk

DITSON amerikai rakűtűjei Tűdornál, Kristűf-ter. ingyen.

Feltűnűst keltenek **TITANIA** gyors-gűzmosogűgepek és manglek

Egy gyermek mossa vele az elűbbihez képest 1/3 idű alatt a ruhát hófehérűre.

Minden gűpet próbára 55 koronától fűlűjűb.

• Kűpűviselűk keresztűtnek. • Bizonyítványok, prospektűsok ingyen. 12607

TITANIA-művek, Wels 179 O.-Oesterr.

MATTONI FÉLE

GISSHÜBLER természetes egyűnyűs SAVANYŰVIZ.

Jűvedelműzű műllékűpar. **HOMOK — ARANY** Csekűly befektűtés.

ha cementtel lesz keverve és kűzi vagy erűzűmre berendezűt gűeinkkel elismert elűsűrendű betonfalazűtűglűk, cementfűdűlűcserepek, fali és padlűlapok, vályuk, csűvek stb. gyártására fel lesz dolgozva. A gyártás egyszerűsűgűnél fogva mindenűtűt űzhetű hol homok, kavics, vagy salak stb. áll rendelkezűsűre. Ajánljuk űzeműnkűt megtekintűni. Gűepk kűlűnbűzű árakban. — 66. szűmű jűgyűzűk ingyen.

Levezűsűtű magyar nyelven.

Leipzigiger Cementindustrie Dr. Gasparý & Co. Markranstűdt bei Leipzig. 12771

Kűlűnűlegűsűgűi gűpűgyár homok értékesűtűsűre.

Ajánljuk megtekintűs végűtűt a **KALAPÁRUHÁZ**

Old American, Budapest, Belváros, Egyetem-utca 7. 5-6-7-8 koronás elűsűrendű tavasi kalap kűlűnűlegűsűgűit. Tavaszű divallat bérmentve kűldetűk.

A legnagyobb hatalom.

Mi a legnagyobb hatalom a föld kerekűgűn? A nűi szűpűsűgű. A tűrtűnelem bizűnyűtűje, hogy a nűi szűpűsűgű trűnűkűt emelűt, trűnűkűt döntűtűt romba. A kűsmondás is azt tűrűje, «Fűrűt sorsa a nűi». Apoljuk, gondozzűnk szűpűsűgűnkűt a legűtűzűtűbb, legártalmatlanabb és teljes sűkert biztosűtű pipere-borazal, melynek gyártűjea Rogűtűy Kálmán droguista (Budapest, Rákűcűy-űt 10) s mely minden gűyűgyűrtűban, drogeriában és fűszerkereskedűben kaphatű. 12550

Ha őszűl a haja

ne használjon másűt, mint a **„STELLA”-HAJVIZET,**

mert ez nem hajfestű, de oly vegyű űsűzetűtűlű szer, mely a haj eredetű szűnűt adja vissza. űvege 2 K.

ZOLTÁN BELA gűyűgyűszűrtűrtűban, Budapest, V/49, Szabadűsűgtűr, Sűtűtűr-utca sarkán. 19445

RÉZBUTOR

12575 VAS-SZŰBABUTOR

gyártmányaink, modern, stűlszerű kivűtelben városű űzletűnkben kiállűtva megtekintűhetűk. Eladás jűtányos árak mellett. Árűjűgyűzűket ingyen és bérmentve kűld

PÁPAI és NATHAN vas-és réz-butor gyár Budapest, VI., Andrűssű-űt 1. (Fűnciűre palota).

A HUSVÉTI ÜNNEPEKRE.

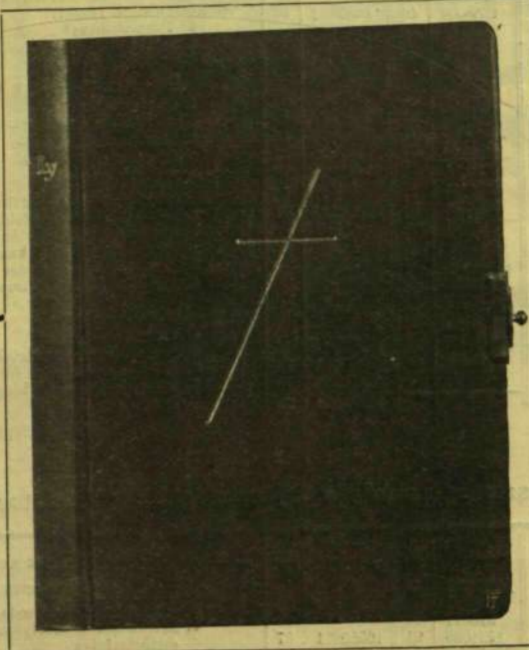
Katholikus imakönyvek.

ÚJ RÓZSÁSKERT.

Imádságos és énekeskönyv
katholikus keresztény hívek használatára

Irtta TÁRKÁNYI BÉLA

Zsebkiadás, egy czimképpel. Bőrbe kötve... K 3.—
Francia bőrbe kötve káposcsal... K 6.—
Fehér csontutántzat kötésben... K 7.—
Kék vagy vörös bársonyba kötve káposcsal... K 12.—

A HAJADONOK ŐRANGYALA

Katholikus imakönyv:

Irtta TÁRKÁNYI BÉLA

Zsebkiadás vellinapíron, öt képpel.
Bőrbe kötve aranytázzal... K 2.40
Francia bőrbe, díszkötésben káposcsal... K 6.—
Kék vagy vörös bársonyba kötve káposcsal... K 12.—

IFJUSÁG KALAUZA AZ ÖRÖK ÉLETRE.

Katholikus imakönyv énekekkel és
szóltárokkal.

Irtta TÁRKÁNYI BÉLA

Képekkel.

Bőrkötésben 1 korona 60 fillér.

ÁHITAT GYAKORLATAI.

Imák és énekekben
a római katolikus ifjuság épülésére

Irtta SZEPESI IMRE

Két rézmetszettel.

Vászonkötésben 2 korona 80 fillér.

VEZÉRCSILLAG AZ ÜDV ELYNERÉSÉRE.

Imakönyv katolikus nők használatára

Irtta TÁRKÁNYI BÉLA

Zsebkiadás, két finom képpel. Francia bőrbe kötve
káposcsal... K 6.—
Fehér elefántcsont vagy teknősbéka utánzat, csont vagy
arany kereszttel és káposcsal... K 8.—
Finom borjúbőrkötésben káposcsal... K 10.—
Kék vagy vörös bársonyba kötve káposcsal... K 12.—
Finom pelnekekötésben gazd. díszítéssel és káposcsal... K 16.—
Kapható azonkívül különféle finom modern bőrkötésben
K 8-tól K 20-ig.

VEZÉRANGYAL

A MENNYEI KORONA ELYNERÉSÉRE.

Katholikus imádságos könyv.

Négy képpel.

Irtta TÁRKÁNYI BÉLA

Zsebkiadás bőrbe kötve... K 2.40
Francia bőrbe kötve káposcsal... K 6.—

LELKI MANNA.

Imádságos és énekeskönyv a katolikus
ifjuság számára.

Irtta kereskényi KERESKÉNYI GYULA

Chagrin bőrkötésben
aranytázzal 2 korona 50 fillér.

Protestáns imakönyvek.

BUZGÓSÁG KÖNYVE.

Elmélkedések és imák protestáns nők
számára.

Irtta SZÁSZ KÁROLY

Egy aczélmetszettel. Ötödik javított kiadás. Bőrbe kötve
aranytázzal... K 5.—
Francia bőrkötésben káposcsal... K 8.—
Fehér elefántcsont vagy teknősbéka utánzat kötésben
káposcsal... K 8.—
Finom borjúbőrkötésben káposcsal... K 10.—
Vörös vagy kék bársonyba kötve, káposcsal... K 12.—

KERESZTYÉN IMÁK.

A házi ájtatosság növelésére
és a protestáns keresztyén használatára

Irtta DOBOS JÁNOS

Második kiadás.

Közönséges kiadás vászonba kötve... K 1.60
Finom bőrkötésben... K 4.—
Finom francia bőrbe kötve... K 6.—

ESTI HARANG

vagy újabb keresztyén tanítások, protestáns
keresztyén családok számára.

Irtta PAPP KÁROLY

Vászonba kötve... K 1.20
Vellinapíron bőrbe kötve... K 2.—

ÉLŐ REMÉNYSÉG.

Imádságos könyvecske.

Irtta H. KISS KÁLMÁN

Félvászonkötésben... K 0.60
Félbőrkötésben... K 0.80
Egész bőrkötésben... K 1.20

OLAJÁG.

Elmélkedések, fohászok és imák protestáns
hölgyek számára olvasó- és imakönyvpül.

Irtta TOMPA MIHÁLY

Vászonba kötve aranytázzal... K 6.80
Francia bőrbe káposcsal... K 10.—
Ugyanaz. Zsebkiadás vászonba kötve... K 4.—
Francia bőrbe kötve káposcsal... K 7.—
Fehér elefántcsont vagy teknősbéka utánzat kötésben
káposcsal... K 7.—
Finom borjúbőrkötésben káposcsal... K 9.—
Kék vagy vörös bársonyba kötésben káposcsal... K 12.—
Kapható azonkívül különféle finom modern bőrkötésben
K 8-tól K 20-ig.

AZ URI IMA.

a keresztyénség magasabb szempontjaiból.

Irtta DOBOS JÁNOS

Vászonba kötve, aranyvágással 2 korona.

Isten mindenem, örömöm, vigasztalásom.

Imádságos és elmélkedések mivelt keresz-
tyének számára.

Irtta CLENNMANN KÁROLY

Vászonkötésben... K 1.60
Bőrkötésben aranyvágással... K 4.—

Kaphatók: **LAMPEL R.** KÖNYVKERESKEDÉSE (WODIANER F. és FIAI) RÉSZVÉNYTÁRSASÁGNÁL
BUDAPEST, VI., Andrásy-ut 21. sz. és minden könyvkereskedésben.

A FRANKLIN-TÁRSULAT és LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE

IV., Egyetem-utca 4. szám

(Wodianer F. és Fiai) r.-t. VI., Andrásy-út 21. sz.

== kiadásában megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók: ==

Az EGÉSZSÉG KÖNYVTÁRA

SZERKESZTI

GERLÓCZY ZSIGMOND dr.

Az Országos Közegészségi Egyesület kiadványa.

Most jelent meg

Az ANGOLKÓRSÁG

Irtta

PREISICH KORNÉL dr.
egyelemti magántanár, közközházi főorvos.

Ára kötve 1 korona.

AZ ANYASÁG HIGIÉNÉJE

Irtta

thurzóbányai ELISCHER GYULA dr.

Ára 1 kor. 50 fill.

A gyermek lelki világából

Irtta

BABARCSI-SCHWARTZER OTTÓ dr.

Ára 1 kor. 50 fill.

A mérgezésekről

Irtta

VÁMOSSY ZOLTÁN dr.

Ára 2 korona.

A TUBERKULÓZIS

Irtta

SZEGEDY-MASZÁK ELEMÉR dr.

Ára 1 korona.

A GYERMEKRŐL

Irtta

BÓKAY JÁNOS dr.

Ára 1 kor. 50 fill.

A gyermek táplálkozásáról

Irtta

BEREND MIKLÓS dr.

Ára 1 kor. 50 fill.

A fertőző betegségekről

Irtta

GERLÓCZY ZSIGMOND dr.

Ára 1 kor. 50 fill.

A nyolc kötet egyszerre megrendelve
10 korona.

Most jelent meg!

WILDE OSZKÁR

MESÉK, TÖRTÉNETEK ÉS KÖLTEMÉNYEK PRÓZÁBAN.

Fordította

MIKES LAJOS

Ára díszes kiállításban 4 korona.

Ugyanígy alakban jelentek meg
WILDE OSZKÁR-tól

DORIAN GRAY

ARCZKÉPE.

Fordította

Schöppfin Aladár.

Ára 4 korona.

A READINGI FEGYHÁZ

BALLADÁJA.

Fordította

Radó Antal.

Ára 1 K 60 f.

Wilde Oszkár munkái a Magyar Könyvtárban
Egy-egy szám ára 30 fillér.

De Profundis. (498-499. sz.) Három mese. (444. sz.)
Aforizmák és ötletek. (502. sz.) Az eszményi férj.
(495-496. sz.) Lady Windermere legyezője. (323. sz.)
Salome. (479. sz.) Bannbury. (488-489. sz.) Fló-
renczi tragédia. (506. sz.)

A Nemzeti Színház

nagyszerű műsordarabjai:

A hálás utókor.

Színjáték 3 felvonásban.

Irtta

LENGYEL MENYHÉRT.

Amatőr kiadás. Ára 2 korona 50 fillér.

Fátum.

Színmű 3 felvonásban.

Irtta

ZSIROS ISTVÁN.

Amatőr kiadás. Ára 2 korona 50 fillér.

MOLNÁR FERENCZ KÖNYVEI:

RABOK

REGÉNY

Ára 4 korona

MUZSIKA

ELBESZÉLÉSEK

Ára 4 korona

GYEREKEK

RAJZOK

Ára 30 fillér

AZ ÖRDÖG

Vigjáték három felvonásban

Hatodik kiadás

Ára 2 kor. 50 fill.

Regény diákok számára:

A PÁL-UTCZAI FIÚK

Ára vászonkötésben 6 korona

Egy-egy szám
ára 20 fillér.

Minden füzet
külön kapható.

OLCSÓ KÖNYVTÁR.

Szerkeszti Gyulai Pál.

UJ:

1430. A magyar szabadságharc német dal-
noka. Szemelvények Hartmann Mórész költe-
ményeiből. Ford. Kosza Andor.

1431. Gyulai Pál. Emlékezés Deák Ferenczre.

1432-1433. Istvánfi Pál. Volter és Grizeldis. Bevezette és
magyarozó jegyzetekkel kísérte Vende Ernő.

1434-1436. Ihering Rudolf. Küzdelem a jogért. Fordította
dr. Scilassy Cézár.

1437-1463. Mac Donagh Mihály. Az angol parlament
szokásai, freccsai és humora. Ford. Huszár Imre.

1464-1473. Fogazzaro A. A szent Regény. Ford. Vetési J.

1474-1478. Ötven év előtt. Elbeszélés. Irtta Jókay Lajos.

1479-1480. A kondor. Irtta Stifter Adalbert. Németből
fordította B. K.

1481-1485. Candide vagy az optimizmus. Irtta Voltare.
Fordította Langer Ignác.

1486-1488. Furio. Elbeszélés. Irtta D'Amicis. Olaszból for-
dította Elek Arthur.

1489-1494. Sterne érzékeny utazásai. Ford. Kazinczy
Ferencz. Bevezette és kiadta dr. Berk Miklós.

1495-1497. Balzac. Irtta Taine H. Franciaából fordította
dr. Halasy Aladár.

1498-1499. A szendmíri kolostor. Irtta Grillparzer.
Fordította Győri K.

1500-1502. Nyomor és büntettek. Irtta dr. Balogh Jenő.

1503-1505. Utazás a Harzban. Irtta Heine. Németből
fordította Oláh Gábor.

1506-1508. A pozsonyi diéta. Vigjáték 3 felvonásban.
Irtta Bereczik Árpád.

UJ:

494. Alfred de Musset. Szeszély. — Az ajtó tárva
vagy zárva legyen. Fordította Hevesi S.

495-496. Wilde Oszkár. Az eszményi férj. Színmű
4 felvonásban. Fordította Mihály József.

497. Ady Endre. Sípait emberek és történetek.

498-499. Wilde O. De Profundis. Ford. Mikos Lajos.

500. Beöthy Zsolt. Kőltők és hősök.

501. Krúdy Gyula. Hét szívala.

502. Wilde O. Aforizmák és ötletek. Ford. Radó Teréz.

503. Daudet A. Művészhátságok. Ford. Elek Arthur.

504-508. Sütiro Alfréd. Az eszékirály. Színmű 4 fel-
vonásban. Ford. Sebestyén Károly.

506. Wilde O. Flórenczi tragédia. Ford. Benedek M.

507-508. Berzeviczy Albert. Gróf Széchenyi István.

509. Gustave Flaubert. Heródiás. Ford. Czábor Andor.

510. Conan Doyle. Sherlock Holmes kalandjai. VI. so-
rozat. Fordította Komor Gyula.

511-512. Farkas Emőd. Gróf Batthyány Lajos élete.

513. Anatole France. Elbeszélések. Fordította Molnár
Ferencz.

514-515. Roberto Bracco. Fantomok. Dráma. For-
dította Radó Antal.

516. Hedin Sven. Három év Tibetben. Ford. Halász
Gyula.

Nyilatkozatok!

Azért használom a Kerpel kézfinomítót, mert a kezét 3 nap alatt bársonysimává teszi.

Ányó Áné

A Kerpel kézfinomítót az összes kézfinomítók között a legjobbnak találtam, mert hatása gyors és biztos.

Fecskesy György. Fejede

A Kerpel kézfinomító feleslegessé teszi a ragadós glicerin és vazelin használatát, mert hatása sokkal jobb, nappal is használható, nem zsíros és nem ragad.

Turcsányi Olga

A Kerpel kézfinomító minden nőnek nélkülözhetetlen toaletti cikke. Minden tekintetben jobb, mint bármely más kézfinomító.

Léopold Gyöngyösi

Vörös
Fagyos
Felrepedt
Érdes
Durva
Ránczos
Kezek

3 nap alatt

ragyogó fehérré és bársonysimává

lesznek a

KERPEL kézfinomító

használata által.

1 üveg ára 90 fillér. 4 üveget bérmentve küld:

KERPEL gyógyszertár Budapest, V., Lipót-körút 28.

Kerpel bőrfinomító mosdó-szappan 3 darab 1 korona 30 fillér.

A Kerpel bőrfinomító mosdó szappan kellemes használatára, csodás hatására és remek illatára nézve felül minden más toalette-szappant és a mellett jóval olcsóbb. A Kerpel bőrfinomító mosdó szappan a legenyhébb szappan, mely még a legérzékenyebb bőrt sem izgatja, sőt jótékonyan hat, megfosztja a bőrt minden tisztálanságtól és annak üde fiatal színt és bársonysimáságot kölcsönöz.

Nyilatkozatok!

A Kerpel kézfinomító nélkülözhetetlen mindenkinek, a ki ragyogó fehér kézre akar szert tenni.

Leopold Gyöngyösi

A Kerpel kézfinomítót nem győzöm eléggé dicsérni, mert használata a legkellemesebb és hatása a legjobb. A bőrt puhítja és a kezét finommá teszi.

Kovács Lilla

A Kerpel kézfinomítót az eddig használt kézfinomítók között a legjobbnak találtam és azért használom.

Kovács Lilla

A Kerpel kézfinomítót kiváló jónak találtam és ezentúl csakis ezt fogom használni.

F. Hermanné Anna

16. SZ. 1908. (55. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. BUDAPEST, ÁPRILIS 19.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona. A 'Világkronika'-val negyedévenként 80 fillérrel több. Külföldi előfizetésekhöz a postallag meghatározott viteldíj is esztolandó.

A KRISZTUS-TIPUS.

A KERESZTÉNY hit ábrázoló művészete lassan és óvatosan jött létre. A katakombák keresztényei sok időn át idegenkedtek, sőt irtóztak a művésztől, a mely akkor még csaknem kizárólag a pogány eszmék szolgálatában állott. Nem merték ábrázolni a legmagasabb eszményt, a Megváltót, mert tartottak a félreértésektől s különösen attól, hogy bálványképek fogják nézni Krisztus fizikai megjelenését.

A kereszténység a katakombák rejtekében erősen elkülönödvé élt a pogányoktól, kerülte a külsőségeket, de lassankint mégis átvette sok szokásukat s átvette egyúttal a gondolatnak, az érzésnek s a hitnek képekben való művészi megörökítését. Az antik világnak a szépre való törekvése utat tört a keresztény érzésben s létrehozta a Krisztus-ideál ábrázolásának a gondolatát. Nem idegenkedtek többé a művésztől s a misztikus katakombák szentélyei csakhamar díszesekké váltak a vallásos szimbolumoktól. A Megváltó típusának állan-

dításában igen sok eltérő leírás és tradíció elé volt állítva a művészet. Az a Krisztus, a ki emberré alázta magát, csak szép és fenséges lehetett s mint ilyen, csak a legtökéletesebb ideál képében jelenhetett meg a művészetben, a keresztényi felfogásban.

Krisztusról, mint Isten-emberről, gazdag leírás rejlik a négy evangéliumban, de külső megjelenéséről vajmi keveset tudunk meg ezekből. Origenes magasnak, megjelenésében méltóságosnak mondja. Dávid egyik zsoltára pedig így szól felőle: 'Te vagy a legszebb az em-

Fra Bartolommeo: Keresztről levétel.